Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 10 זייטען

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 160 | Łódź, Poniedziałek, 11 lipca 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, ז׳ תמוז תרצ״ב | № 160

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

בעגייסטערונג פאר די לאזאנער בעשלוסן

אפלאדיסמענטען און בראוואָ־געשרייען לכבוד פאָן־פאפען

בערלין, 10 (ספ. טעל.)

די דייטשע דעלעגאציע איז היינט צוריקגעקומען פון לאזאן קיין בערלין.

דאָס גרויסע פערזאמעלטע פובליקום אויפ׳ן וואָקזאל האָט אויפגענומען פאָן־פאפען׳ען מיט אפלאָדיסמענטען און בראוואָ־געשרייען.

פייערליכער קבלת־פנים פאר מאקדאנאלד׳ן אין לאנדאן

לאָנדאָן, 10 (ספ טעל.)

מאקדאָנאלד איז היינט א זייגער דריי פערטעל פיער אָנגעקומען קיין לאָנדאָן.

ער איז מיט בעגייסטערונג אויפגענומען געוואָרען פון דעם גרויסען עולם, וואָס האָט איהם מקבל־פנים געווען אויפ׳ן וואָגזאל.

איהם האָט אָפגעווארט דער סעקרעטאר פון קעניג, וועלכער האָט איהם גלייך פערבעטען אויף אנ׳אוידיענץ צום קעניג.

מ׳האָט גערופען צו מאקדאָנאלד׳ן 2 דאָקטוירים – זיין לייב־דאָקטאָר און אויגען־דאָקטאָר, וועלכע האָבען איינגעפונען, אז ער איז שטארק אויסגעשעפט, און זיי האָבען פעראָרדענט, אז ער זאָל 48 שעה רוהען.

זיין עקספאָזע און בעריכט וועגען לאָזאן וועט ער, אלזאָ האלטען דינסטאָג אין פארלאמענט.

אוואציעס פאר הערי׳אָ׳ן

פאריז, 10 (ספ. טעל.)

היינט א פערטעל 6 איז הערי׳אָ אָנגעקומען קיין פאריז.

אין שייכות מיט זיין קומען, וועט מאָרגען פאָרקומען א זיצונג פון קאבינעט־ראט.

אויף דעם וואָקזאל האָט הערי׳אָ׳ן אָגעווארט א ריזיגער המון, וועלכער האָט איהם געמאכט געוואלדיגע אָוואציעס.

פערלוירען די האפנונג
אפצוראטעווען דעם „פראמעטע"

פאַריז, 10. (ספ. טעל.)

נעכטען האָט איינער פון דייטשער פער־בראַכט דרויי שעהן אונטער׳ן וואַסער, כדי צו דער־גרייכען צו דעם אונטערגעגאַנגענעם „פראָמעטע", וואו עס געפינען זיך 63 מענשען.

ער האָט געקלאַפט אין דער שיף אָבער קיין ענטפער איז פון דאָרט נישט געקומען.

ס׳איז נישטאָ קיין האָפענונג צו אָפצוראַטעווען די אומגליקליכע מענשען.

זיי בלייבען אפיקורסים
די היטלעראוועצעס אנערקענען נישט דעם לאזאנער אפמאך

בערלין, 10. (ספ. טעל.)

די היטלעראָוועצעס, אויף דער אונטערשטיצונג פון וועלכע עס רעכענט דער איצטיגער רעזשים, דראָהען שוין איצטער, אַז זיי וועלען אויפ׳ן לאָזאַנער אָפמאַך נישט איינגייען.

עהערנעכטען האָט געבעל, דער היטלער־אַנפיהרער אין בערלין, הערקלערט, אַז די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען זאָגען בכלל אָפּ דאָס רעכט פאַר דער איצטיגער רעגירונג צו אונטערשרייבען אָפמאַכען. די היטלעראָוועצעס — האָט ער געזאָגט — פיהלען זיך נישט געבונדען מיט די חתימות פון די איצטיגע מיניסטאָרען, ווייל זיי רעדען נישט אין נאָמען פון דעם דייטשען פאָלק...

„דאָס, וואָס די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען האָבען בעוויזען צו דערגרייכען אין משך פון 12 יאָהר, ווילען איצט קאַליע מאַכען די דאָזיגע בורזשואַזע שוואַכלינגען!... נידער מיט זיי!"..

אויך די הוגענבערגער קינדיגען אַן שאַרפע אָפּאָזיציע לגבי דער איצטיגער רעגירונג.

לאנדאן — קאנאדע
מארגען ווערט געעפענט א דירעקטע טעלעפאן־פערבינדונג

לאָנדאָן, 10. (ספ. טעל.))

דינסטאָג ווערט געעפענט אַ דירעקטע טעלעפאָן־פערבינדונג צווישען לאָנדאָן און קאַנאַדע.

די טעלעפאָן־פערבינדונג ווערט געעפענט אין שייכות מיט דער נאָהענטער גרויסער בריטישער אימפעריאַל־קאָנפערענץ קאין אָטאַוואַ.

צו דער בעפעלקערונג אין לאדז!

צוליב דעם, וואָס די פאַשטע־הורטאָווניקעס האָבען זייט פאריגע וואך זיך פעראייניגט און געמאכט א יד־אחת און גלייכצייטיג געהעכערט אונגעהויער די פרייזען מיט 1 זל. אויף א גאנז, און דאָס האָט זיך שוין פאָריגע וואָך אָבגערופען אויף די קעשענעס פון דער אָרימער בעפעלקערונג – האָבען מיר בעשלאָסען, כדי אָבצושטעלען זייערע אפעטיטען – **אלס פראטעסט פון היינט אן נים צו האנדלען אין אונזערע געוועלבער קיין פאשארניע־גענז**

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער בעפעלקערונג מיט דער ביטע אונז צו אונטערשטיצען אין אונזער אקציע און זיך אבהאלטען פון קויפען פאשארניע־גענז.

גלייכצייטיג ווענדען מיר זיך צו אלע סוחרים פון פראווינץ צו ברענגען קיין לאדז גענז, ווייל עס איז דא א גינסטיג אָרט צו פערקויפען.

די פערוואלטונג
פון יודישען געפלי געל־הענדלער־פעראיין
אין לאדז, פאמארסקא 17.

שייטלען

– מיט –
אריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשט־קלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען
ביי **קערש**,
סקווערא ווא 15.

נאך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 63 יאהר, מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער פאטער, שוויגער־פאטער, גרויספאטער, ברודער, שוואגער און פעטער

נ״ע
אשר לייב ב״ר אברהם הערש ז״ל שקורניק
(אינדוסטריעלער)

די לוי׳ קומט פאר היינט, מאנטאג, ז׳ תמוז תרצ״ב, 1 א זייגער נאכמיטאג, פון טרויער־הויז פיעטריקאווער 66, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

4247

טיף געריהרט צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון דעם אומפערגעסליכען

נ״ע באריס עיטינגאָן
וויצע־פרעזעס פון דער טעקסטיל־אקצ. געז. ג. עיטינגאָן און קאמפ.

דריקען מיר אויס דער פערבליבענער פאמיליע דעם טיפסטען מיטגעפיהל.

ה. ראטשטיין.

4231

אומצופרידענהייט מיט הובער'ן

שטארקע חילוקי דעות אין דעם אמעריקאנישען סענאט

וואשינגטאן, 10 (ספ. טעל.)

ווי ס'ווייזט זיך ארויס, זענען אין אמעריקאנער סענאט פארהאן גרויסע חילוקי דעות: צי דארף אמעריקא שענקען איירפא די מלחמה-חובות.

א גרויסער טייל פון די סענאטארען טרעטען שארף ארויס געגען הובער'ן און האבען טענות מיט וועלכען רעכט ער האט אין לאזאן פערציכטעט אויף די חובות ? !

מאקדאנאלד זאל פאהרען צו הובער'ן

לאנדאן. 10 (ספ. טעל.)

דא קורסירען קלאנגען, אז מאקדאנאלד וועט נאך זיין אפרוה פאהרען קיין וואשינגטאן. וואו ער וועט זיך טרעפען מיט'ן פרעזידענט הובער. און מיט איהם ארומרעדען דעם ענין מלחמה-חובות.

אמעריקא וויל בעקומען די געוועזענע דייטשע קאלאניעס

וואשינגטאן, 10 (ספ. טעל.)

דער סענאטאר גאר איז ארויס מיט א פאר-שלאג וועגען פערגרינגערען די איירעפייאישע מלוכות די מלחמה חובות מיט'ן תנאי, אז אמעריקא זאל בעקימען די געוועזענע דייטשע קאלאניעס.

סאוו. אמבאסאדאר אין בערלין

אויף אנ'אינספעקציע אין שטעטין

בערלין, 10. (ספ. טעל.)

דער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין בערלין, איז ארויסגעפאהרען קיין שטעטין, כדי צו מאכען אנ' אינספעקציע פון דארטיגען קאנסולאט און פון די דייטשע פאבריקען, וואס ארבייטען פאר סאוויעט-רוסלאנד.

די ערשטע בילדער פון דער קאטאסטראפע מיט דער אונטערוואסער-שיף ביי שערבורג

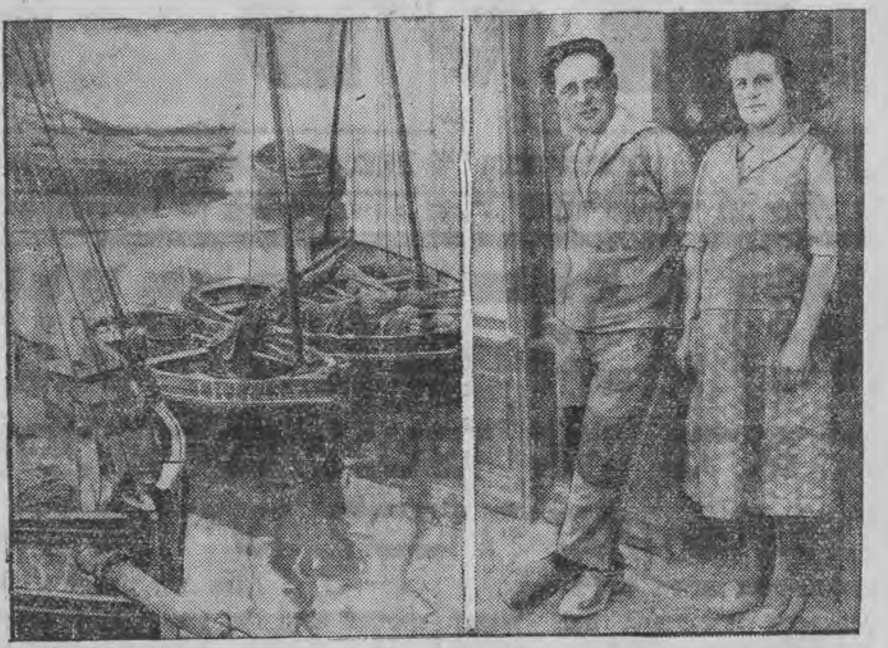

דער פישער ניקאל און זיין פרוי, וועלכע האבען געראטעוועט 7 מאטראסען.

צו דער עקאנאמישער קאנפערענץ

היינט זאל בעשטימט ווערען די צוגרייטונגס-קאמיסיע

לאזאן, 10 (ספ. טעל) אויף מארגען, מאנטאג ווערט צוזאמענגערופען דער ראט פון דער פעלקער-ליגע.

אויף דער דאזיגער זיצונג וועלען בעשטימט ווערען די מיטגלידער פון דער קאמיסיע, וואס דארף צוגרייטען די אינטערנאציאנאלע עקאנאמישע קאנפערענץ.

די קאמיסיע וועט בעשטיין פון 6 פערזאן אחוץ די איינגעלאדענע מלוכות.

א קאטאסטראפע אויף א עקס-קורסיע-שיפעל אין בערלין

בערלין, 10. (ספ. טעל.)

מיט אנ'עקסקורסיע-שיפעל „שפרעבער" איז היינט פארגעקומען א קאטאסטראפע.

מיט דעם שיפעל זענען געפאהרען הונדערט פאסאזשירען.

עס איז נעמליך פארגעקומען אנ'אויפרייס [illegible] קעסעל. דער הייצער איז דערהרגעט געווארען. 23 פאסאזשירען און פון צווישען זיי 14 פרויען זענען שווער פערוואונדעט; 25 זענען לייכט פערוואונדעט געווארען.

אמיליארד דאלאר אין גאלד

און הונדערט מיליאן דאלאר אין זילבער

ניו-יארק. 10. (ספ. טעל.))

די פיליע פון דעם אמעריקאנער פינאנץ-מיניסטעריום אין ניו-יארק האט אויסגעבויט א גרויסע נייע געביידע און אנגעהויבען צו אריבערפיהרען דאס גאלד, און זילבער פון דער אלטער געביידע אויף וואל-סטריט.

דאס איבערפיהרען וועט געדויערען 2 וואכען. מ'פיהרט איבער 1 מיליארד דאלאר אין גאלד, און הונדערט מיליאנען דאלאר אין זילבער.

דאס געלד וועט איבערטראנספארטירט ווערען דורך 400 געפאנצערטע אויטאמאבילען, וועלכע וועלען אפפאהרען פון דער וואל-סטריט אלע 6 מינוט.

גרויסע טרויער-פערזאמלונג

צום יאהרצייט פון ד"ר הערצל אין פאריז

פאריז.

א גאר גרויס פובליקום איז געקומען אין זאל פון דער פעדעראציע צו בעטייליגען זיך אין דער טרויער-אקאדעמיע צום אנדענקען פון פערשטארבענעם שעפער פון ציוניזם — דר. הערצל.

דעפוטאט יצחק גרינבוים האט פרעזידירט די טרויער-אקאדעמיע.

די בעריהמטע אדוואקאטין מאדאם איוואן גע[illegible]ער האט אין א גרויסער און שעהנער רעדע געשילדערט די גרויסע פערזענליכקייט פון פערשטארבענעם פיהרער. הערצל האט געשאפען די ציוניסטישע ארגאניזאציע, ער האט די יודישע שטרעבונגען און בענקענישען געגעבען א פארם, ער האט געגעבען א שארפען קלאפ דער אסימילאציע.

דר. הערצל האט אין די הערצער פון די אסימילירטע יודישע קרייזען דערוועקט זייער געפיהל אז זיי זענען קודם כל יודען.

דער יונגער פראנצויזישער פאעט פיער סרע[illegible] אזש א מיטגליד פון קאמיטעט פון קרן-קימת אין פראנקרייך רעדט אין א בעגייסטערטען טאן וועגען טעאדאר הערצל.

העכסט אינטערעסאנטע ערינערונגען וועגען הערצלען גיט דער בעקאנטער פאריזער ציוניסטישער טוער ה' יודקאוויטש.

ה' יודקאוויטש פלעגט זיך אפט בעגעגענען מיט דעם שעפער פון מאדערנעם ציוניזם. ווען ער פלעגט קומען קיין פאריז, ה' יודקאוויטש שילדערט פיל זעהר אינטערעסאנטע מאמענטען:

א פשוטער יוד איז אמאל אין פאריז געקומען פרעגען הערצלען:

— נו, ווען וועט שוין זיין רעאליזירט דער ציוניזם? — איהר האט דאך מיר מיר צוגעזאגט:

— אט ווערט שוין די יודישע מלוכה! —

הערצל האט צוריקגעענטפערט מיט א פראגע:

— ווי ווייט איז פון פאריז קיין ווערסאל?

דער יוד האט נישט געוואוסט צו ענטפערן.

הערצל האט דעמאלט זיך אפגערופען:

— איך וועל אייך יא זאגען, הויבט אן צו גיי-הען, וועל איך זעהען. ווי שנעל איהר געהט וועל איך אייך זאגען ווי ווייט ווערסאיל איז פאר אייך פון פאריז.

אזוי איז אויך מיט'ן ציוניזם, עס וועט זיך אין דעם גאנג פון ציוניזם, נאר דערפון איז עס אפ-הענגיג ווי לאנג עס וועט דויערען מיט דער רעא-ליזירונג פון ציוניזם.

דר. י. ברוצקוס איינער פון די אנגעזעהענסטע ציוניסטישע פיהרער פון אמאליגען רוסלאנד ווייזט אן, אז די אידעען פון הערצלען זענען כסדר אק-טועל און אז דער ציוניזם איז די איינציגע לעזונג פון דער יודען-פראגע.

דאן רעדט דעפוטאט גרינבוים, ער גיט אנ'אויס-פיהרליכען אנאליז פון הערצלס לעבענס - ווערק. הערצלס ווערק לעבט ביז איצט און איז נאך אנ'אק-טועלע פראגע פון קאמף. דאס שטארקסטע ווערק [illegible] —איז געווען די ציוניסטישע ארגאניזאציע. דורך דער ארגאניזאציע האט הערצל געגעבען דעם יודענטום די נאציאנאלע בירגערשאפט., די וועלכע טרעטען ארויס פון ציוניסטישען קאנגרעס. די וועל-כע שפאלטען זיך אפ פון דער ציוניסטישער אר-גאניזאציע בעגעהען דעזערציע.

דא הויבט דעפוטאט גרינבוים אן שארף צו פאלעמיזירען מיט די רעוויזיאניסטען: —

„גראד די גרופע אין ציוניזם וועלכע ווארפט א שלאגוואָרט:

— צוריק צום הערצליזם! —

גראד די גרופע ברעכט דעם הערצלישען הויפט-געדאנק: — די ציוניסטישע איינהייט.

די שוועריגקייטען וועלכע דער ציוניזם האט איצט דורך זענען א בעווייז פון דער שטארקייט פון ציוניזם

הערצלען האט מען לייכט אויפגענומען אין די [illegible] פאליטישע קרייזען פון דער בריטישער וועלט.

— ווייל דער ציוניזם איז נאך געווען שוואך און עס האט צו גארנישט פערפליכטעט. די פיהרער [illegible] די מלוכות צו האבען געשפרעכען וועגען ציו-[illegible]. איצט איז די לאגע אנ'אנדערע. איצט זענען [illegible] די [illegible] פאקטארען וועלכע געהען [illegible] אונז, און די, וועלכע זענען געגען אונז.

דעפוטאט גרינבוים ענדיגט מיט אנ'אפעל: —

ער [illegible] פון טאט. פון מעשים — מען דארף [illegible] דעם וועג, דעם וועג פון אויפבויען דאס [illegible] לאנד פאר דעם יודישען פאלק.

בילדער פון דער ריזיגער פערפלייצונג אין רומעניען

האט רחמנות!

נעהענדיג פון בענעדיקטא ביז שרודמיעס[illegible] 76, האב איך פערלוירען א ברילאנטען-[illegible]רינגעל, וואס כ'האב געוואלט פערזעצען אויף [illegible] פאר זלאטעס. כ'בעט רחמנות צו האבען און [illegible] צוברענגען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג [illegible] נעגען בעלוינונג.

ZASTRZYKI, opatrunki, dyżury

LIZA NAMIOTÓWNA

[illegible]yplomowana

Higienistka-Pielęgniarka

ALEJA I MAJA 35 front, I piętro. Tel. 145-02.

שבועה דאורייתא.

היינט, מאנטאג, ד. 11 יולי 1932, 12 א זייגער פארמיטאג וועט אין דער ווילקער שוהל (זאכאדניא-גאס) פארקומען די שבועה פון ה'

שמעלקע גאלדבערג

מיעלטשארסקיענא 16

לויט'ן פסק-דין פון הרב ר' לייביש ראזענבערג וועגען א קליינעם געלד-סכסוך.

4209 מיט אכטונג משה שאטאן.

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס.

ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומע

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאר

אין פראנט, II שטאק

וואס האט געגעבען די לאזאנער קאנפערענץ

די לאָזאַנער קאָנפערענץ האָט געבראַכט דייטשלאַנד א גרויסען זיג. דאָס האָט מען, איבעריגענס, געדאַרפט פאָראויסזעהען. די קאָנפערענץ האָט געקענט אויפגעריסען ווערען אָדער געבען דייטשלאַנד ווייטגעהענדע הנחות. די בעדינגונגען פאַר דייטשלאַנד זענען געווען זעהר גינסטיג. ווייל פראַנקרייך איז געווען רעפּרעזענטירט דורך א יאַריקאַלע רעגירונג, וועלכע האָט נישט געוואָלט אויף זיך נעהמען די ריזיקע פאַר אויפרייסען די קאָנפערענץ. די שאַנסען פאַר דייטשלאַנד זענען דעריבער באַלד אין אָנהויב געווען גוטע.

לאָזאַן האָט געמאַכט א סוף צו די דייטשע ענטשעדיגונגען, צו דעם שלאַנג, וועלכער האָט זיך געצויגען זייט נאָך דער מלחמה, און וועלכע האָט אויף א שרעקליכען אופן פאַר׳סמ׳ט דאָס לעבען פון אייראָפּע.

ענדליך האָבען זיך די מלוכות דעצידירט אויף א שריט, וועלכען זיי האָבען שוין געדאַרפט מאַכען מיט 10 יאָהר צוריק. אויב זיי וואָלטען ענדגילטיג בעהאַנדעלט די פראַגע פון ענטשעדיגונגען מיט 10 יאָהר צוריק, ווער ווייס, צי אייראָפּע וואָלט איצט אין ווירטשאַפטליכען זין נישט אויסגעזעהען גאַנץ אַנדערש. יעדענפאַלס איז עס שלעכט וואָס די הנחות האָט דייטשלאַנד בעקומען דווקא איצט ביי דער רעגירונג פון פאַן-פּאַפּען, וואָס די רעכטע עלעמענטען אין דייטשלאַנד וועלען אויסנוצען אין דעם אינערליכען פּאָליטישען קאַמף.

ס׳איז אָבער בעסער שפּעטער ווי קיינמאָל נישט. ס׳איז גוט געשעהען, וואָס אייראָפּע איז ענדליך בעפרייט געוואָרען פון דעם ענטשעדיגונגס-פּלאָג, פון 33 מיליאַרד מאַרק, וואָס זענען פעסטגעשטעלט געוואָרען אין יאַנג-פּלאַן, אַלס קאָנטשעדיגונג, וואָס דייטשלאַנד דאַרף צאָהלען זענען געבליבען קוים 3 מיליאַרדען אַלס א „ריטשאַלט" און אָפּשטעפּעניש. פון איצט אָן וועלען די דייטשען זיך נישט קענען בעקלאָגען אויף די ענטשעדיגונגס-לאַסטען און אויף דעם, אַז זי ווערט פאַרפאָלגט אין פאַרהעלטניש מיט אַנדערע מלוכות. פון דער אַנדערער זייט בעשטעהען איצט מעגליכקייטען אויב נישט צו שטרייכען די מלחמה-חובות אין אַמעריקאַ איז יעדענפאַלס זיי בעדייטענד צו רעדוצירען. ס׳וועט אַלזאָ פאָראויסגעזעהען, אַז די פינאַנציעלע אָנשטרענגונג אין אייראָפּע וועט אביסעל לייכטער ווערען.

און אויב די פאַרלייכטערונג וואָלט געקומען מיט עטליכע יאָהר פריהער און נישט אין מאָמענט פון שרעקליכען ווירטשאַפטליכען קריזיס און ביי די פאַרשאַרפטע פּאָליטישע בעציהונגען אין דייטשלאַנד, וואָלט די לאָזאַנער קאָנפערענץ געקענט בעטראַכט ווערען אַלס ווענדפּונקט אין דער געשיכטע פון נאָך דער מלחמה.

ס׳דוכט זיך אָבער, אַז די חכמה איז געקומען נאָך דעם שאָדען. די מילדקייט, וואָס איז מיטאַמאָל בעפאַלען די אַנטיילנעהמער אין דער קאָנפערענץ איז געקומען אויך אַזויפיל צו שפּעט, אַז ביי די איצטיגע בעדינגונגען וועט דאָס נישט קענען געזונד מאַכען דעם טויט-קראַנקען פּאָליטישווירטשאַפטליכען אָרגאַניזם פון דער אַלטער און נייער וועלט. דער צעפוילונגס-פּראָצעס איז שוין צו ווייט פאַרגאַנגען, אַז די לאָזאַנער רפואה זאָל קענען אָפּראַטעווען דעם דאָזיגען אָרגאַניזם. דער ווירטשאַפטליכער קריזיס אין אַמעריקאַ וועט נישט לייכטער ווערען פון דעם, וואָס ס׳זענען געשטראָכען געוואָרען די מלחמה-ענטשעדיגונגען. דער דייטשער פאַשיזם וועט נישט לעגען דאָס געוועהר, וועט זיך נישט אָפּזאָגען פון זיינע פּלענער, אפילו נאָכ׳ן זיג אין לאָזאַן. פונקט פאַרקעהרט: דער פאַשיזם אין דייטשלאַנד וועט בעקומען מוט צו א ווייטערען אָנגריף. שוין איצט זאָגט דער היטלערישער קערענסקי — פאַן-פּאַפּען, אַז ער וועט פאָדערען אויסצוגלייכען דייטשלאַנד מיט די איבריגע מלוכות אין דער היגזיכט פון בעוואָפענונג, דאַן וועט קומען די פאָדערונג פון ענדערען די גרענעצען א. א. וו.

לאָזאַן איז א פאָרטשריט אויב ס׳האַנדעלט זיך וועגען דער פראַגע פון ענטשעדיגונגען. לאָזאַן איז אָבער אויך אַן אָנהויב פון נייע און שאַרפערע פּאָליטישע קאַמפען אין דייטשלאַנד.

Dr. med.
D. ROZENCWAJG
האָט זיך איבערצויגען אויף
16 Narutowicza 16
(Piłsudskiego 76)
Telefon 128-74.
נעהמט אָן פון 9-10 פריה און פון 6–7 אָוונט

די אינערליכע און אויסלענדישע פּאָליטיק פון עדוארד העריא

א שווערע ירושה האָט איבערגענומען די נייע רעגירונג פון עדואַרד העריאָ — א שווערע אין דאָפּעלטען זינען: א קריטישע סיטואַציע פון די פינאַנצען און ביודזשעט, אַן אויסערגעוועהנליך אָנגעשטרענגטע לאַגע אין דער אויפערליכער פּאָליטיק. און אויב דער רעגירונג וועט געלינגען ווי עס איז צו לעזען די שווערע פּראָבלעמען, וואָס שטעהען פאַר איהר, וועט דאָס באמת זיין א גרויסער ערפאָלג פון און פאַר העריאָ — דאָס וועט זיין א רעוואַנש פאַר דער מפּלה, וואָס דער שעף פון דער רעגירונג האָט געליטען אין 1926.

וועלכע סכנה ערנסטער?

דער ביודזשעט-קריזיס?

אָדער די לאָזאַנער קאָנפערענץ?

ביידע זענען וויכטיג, ווייל ביידע זענען זיי מסוגל צו פאַרפעסטיגען אָדער גאָר פאַרקעהרט — אָפּצושוואַכען די פּאָזיציעס פון דער היינטיגער רעגירונג און פון דער איצטיגער פאַרלאַמענטס-מעהרהייט.

עס איז גענוג דורכצולעזען דעם ביודזשעט-בעריכט, וואָס דער הויפּט-רעפערענט פון דער פינאַנץ-קאָמיסיע דעפּוטאַט לאַמורע האָט נאָר וואָס פאַרענדיגט און וואָס איז פאַרעפענטליכט אין „זשורנאַל אָפיסיעל" כדי תיכף צו פאַרשטעהן די שוועריגקייטען פון דער רעגירונג.

אייניגע ציפערן. וועלכע איך נעהם ארויס פון דאָזיגען בעריכט געבען א גענוי בילד איבער דער לאַגע.

דער ביודזשעט פאַר דעם יאָהר 1930-1931 איז אויסגערעכענט מיט א דעפיציט פון עפּעס העכער פון 2 און א האַלב מיליאַרד פראַנק (גענוי צוויי מיליאַרד 642 מיליאָן פראַנק); דער ביודזשעט אויף דעם יאָהר 1931—32 דאַרף געבען א דעפיציט פון 4 מיליאַרד 748 מיליאָן ד. ה. קנאַפּע 5 מיליאַרד! בלויז פאַר ניין חדשים פון ביודזשעט אויף 1932 זעהט מען פאָראויס א דעפיציט פון העכער 4 מיליאַרד פראַנק — ווייל מען קען דאָך נישט רעכענען אויף די פאַרשריבענע 1 מיליאַרד 173 מיליאָן פראַנק, וואָס פיגורירען אַלס הכנסה פון די דייטשע רעפּאַראַציעס. דאָס איז דאָך אַן אילוזיע צו דענקען, אַז צו דער צייט וועט עפּעס אריינקומען פון דייטשלאַנד — און דאָס פאַרשטעהען שוין אַלע.

און אויף וויפיל מען קען שוין אָנמערקען דעם ביודזשעט פאַר 1933 איז די לאַגע נאָך ערגער: א דעפיציט צווישען 6 און 7 מיליאַרד פראַנק אויך פאַר 1933 קען מען נישט רעכענען אויף די פאַרשריבענע 1 מיליאַרד 500 מיליאָן פון דייטשלאַנד.

דער פינאַנץ-פּראָיעקט פון דער רעגירונג האָט פאָראויסגעזעהען פאַרשידענע פאַרקירצונגען; אַזוי צום ביישפּיל, פאַר דעם יאָהר 1932 האָט דער רעגירונגס-פּראָיעקט פאָראויסגעזעהן א פאַרקלענערונג פון הוצאות בערך אויף צוויי דריטעל; אין דער פאַרקלענערונג פון די הוצאות פיגורירט אויף דעם ערשטען פּלאַץ די פאַרקירצונג פון די מיליטער-הוצאות — אַנדערטהאַלבען מיליאַרד פראַנק ווייטער קומען קירצונגען אין פאַרשידענע פּענסיעס — פאַר מלחמה-אַלמנות א. א. צו די נייע הכנסות ווערט פאָרגעשלאָגען צו פאַרגרעסערן די שטייערן אויף קאַווע, גרעסערער אָפּצאָהל פאַר אויספיהרען געזעלשאַפטליכע ארבייטען א. א. וו.

עס האָבען זיך אָנגעהויבען צו שיטען פּרעטענזיעס און פּראָטעסטען מצד די אַלע, וואָס דאַרפען ליידען פון נייעם פּראָיעקט, די אָנגעשטעלטע, די מלחמה-פּענסיאָנערען, די שטייער-צאָהלער און די פינאַנץ-קאָמיסיע, אין וועלכער די ראַדיקאַלען שפּילען אָנב די הויפּטראָלע — האָבענדיג דעם פאָרזיצער און דעם בעריכטגעבער — איז נישט געווען בעגייסטערט פון דעם פּראָיעקט פון דער רעגירונג און האָט געמאַכט ראַדיקאַלע ענדערונגען. עס האָט געדראָהט א סכנה פון א רעגירונגס-קריזיס; און עס איז נויטיג געווען די פּערזענליכע, דרינגענדע אינטערווענץ פון העריאָ גופא, כדי די קאָמיסיע זאָל אויסנייע בעטראַכטען דעם רעגירונגס-פאָרשלאָג און מאַכען ווייניגער ראַדיקאַלע אויסבעסערונגען. ווי עס ווייזט אויס, וועט א פּשרה געפינען ווערען און די קאָמיסיע וועט אויסאַרבייטען אַן ענטגילטיגען פּראָיעקט, וואָס וועט זיין אָננעהמבאַר פאַר דער רעגירונג. לויט דעם פאָרשלאָג פון סאָציאַליסטישען דעפּוטאַט ערנעסט לאַפאָן וועט די פאַרקלענערונג פון די אַדמיניסטראַטיווע הוצאות כמעט ווי נישט בעריהרען דעם אַדמיניסטראַציע-פּערסאָנאַל. עס איז גאַנץ מעגליך, אַז די סאָציאַליסטען וועלען אַקצעפּטירען דעם פּראָיעקט פון דער קאָמיסיע — מיט די פאָרגעשלאָגענע אויסבעסערונגען; לכל הפחות זענען פאַרהאַן גענוג שאַנסען, אַז די סאָציאַליסטען זאָלען נישט שטימען געגען — און דעמאָלס וועט דער פּראָיעקט אָנגענומען ווערען אין פאַרלאַמענט.

ווי געזאָגט — דאָס איז אין א גרויסער מאָס א פּערזענליכער נצחון פון העריאָ, וועמענס השפּעה איז באמת שטאַרק אויף אַלע קרייזען.

נאָר די אויפגאַבע איז נישט קיין לייכטע. עס שטעהען פאַר די נייע ביודזשעטען אויף 1933 —און די שוועריגקייטען וועלען וואַקסען, אויב דער ווירטשאַפטליכער קריזיס וועט ווייטער דויערען, די שטייערן פון געשעפטען, הכנסות וועלען אַריינברענגען דער רעגירונג סכומים, וואָס וועלען ווייט נישט אַנטשפּרעכען די אויסרעכנונגען.

אָבער עס וועט זיין נישט ריכטיג צו בעשולדיגען די היינטיגע רעגירונג פאַר דער דאָזיגער לאַגע: די רעגירונג האָט איבערגענומען א ירושה— דאָס זענען די ביודזשעטען פון פלאַנדען און טאַרדיע. העריאָ טראָגט דערפאַר קיין שום אחריות נישט.

איצט קומען מיר צו לאָזאַן.

אויך דאָ האָט העריאָ איבערגענומען א שלעכט פאַרמעגען. פראַנקרייך איז געווען כמעט איזאָלירט — עס וועט זיין נישט איבערטריבען צו זאָגען, אַז אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער טריבונע האָט געהערשט אין א געוויסער מאָס אַן אייגהייטליכער פראָנט געגען דער אויסערליכער פּאָליטיק פון פראַנקרייך. שטאַרק בולט האָט זיך דאָס ארויסגעוויזען אין זשענעווע אויף דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ. בלויז אייניגע קליינע לענדער האָבען געשטיצט די פראַנצויזישע פּאָליטיק.

און דאָס איז דער גרויסער פאַרדינסט פון היינטיגען פראַנצויזישען פּרעמיער, וואָס עס איז איהם געלונגען צוריק אריינצוברענגען פראַנקרייך אין דעם קאָנצערט פון וועלט-פּאָליטיק. לעאָן בלום איז גערעכט, ווען ער שרייבט, אַז ראַמזיי מאַקדאָנאַלד און עדואַרד העריאָ זענען געבליבען טריי די טראַדיציעס פון בריאַן; זיי האָבען ארויסגעוויזען א שטאַרקען ווילען צו קומען צו א הסכם.

די פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע סיטואַציע אין די אייראָפּעאישע לענדער און אין די פאַראייניגטע שטאַטען פון אַמעריקאַ איז אַזעלכע, אַז מען איז געצוואונגען זיך צו רעכנען מיט פאַקטען און שטימונגען. דער פאַקט, אַז דייטשלאַנד איז רעפּרעזענטירט דורך פאַרשיד. „פּאַן" — פאַן פּאַפּען פאַן נייראַט, פאַן שלייכער, פאַן הינדענבורג און נאָך א סך אַנדערע „פאַן" — פאַרשווערט, פאַרשטעהט זיך, די לאַגע. נאָר דאָס קען מען מיט איינמאָל נישט ענדערען. נויטיג איז ביי אַזאַ סיטואַציע וואָס מעהר עלאַסטיציטעט, וואָס מער אייראָפּעאישען חוש און ווילען צו דערגרייכען אַבסאָלוט צו א הסכם — אפילו ביי דער סכנה צו בעקומען ווייניגער. ווי מען האָט געהאָפט, און מען דאַרף זאָגען דעם אמת: העריאָ האָט לכל הפחות ביז דעם היינטיגען טאָג ארויסגעוויזען, אַז ער איז נישט בלויז דער פאַרשטעהער פון אויסלענדישער פּאָליטיק פון זיין לאַנד, נאָר איינצייטיג א וועלט-מענש; ער ווייזט ארויס א גרויסען ווילען צו בעזייטיגען מניעות; ער געהט אויף פּשרות - נאָר כדי דערגרייכען דעם ענד-ציל: ליקווידירען די רעשטלעך פון דער מלחמה.

עס זענען אַלזאָ פאַרהאַן גענוג סיבות צו גלויבען, אַז דער איצטיגער שעף פון דער פראַנצויזישער רעגירונג וועט גובר זיין אַלע מניעות און וועט א דאַנק זיין שטאַרקען ווילען צו שלום און זיינע דעמאָקראַטישע טראַדיציעס — גוט אויסהאַלטען ביידע עקזאַמענס, סיי דעם אינערליכען, סיי דעם אויסערליכען.

מ. יאַרבלום

די טראַגעדיע פון אונטערוואַסער-שיף „פּראָמעטע"

63 מענשען געפינען זיך אויפ׳ן דנאָ פון ים

דער פראַנצויזישער פלאָט איז ווידער איינגעהילט אין טרויער. נעבען שערבורג איז אונטערגעגאַנגען איינע פון די מאָדערנסטע אונטערוואַסער-שיפען פון פראַנצויזישען פלאָט „פּראָמעטע". דאָס שיף געפינט זיך 75 מעטער טיף אויפען שטיינערנעם באָדען פון אָקעאַן.

מיר האָבען שוין געבראַכט די ערשטע טעלעגראַפישע ידיעות וועגען דער שוידערליכע קאַטאַסטראָפע, איצט קומען אָן נייע ידיעות, וועלכע שטעלען פעסט, אַז נישט קוקענדיג דערויף, וואָס דער ים איז רוהיג, איז די פיל רעטונגס-שיפען, וועלכע ארבייטען אויפ׳ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע נישט געלונגען צו פאַרשטענדיגען מיט די, וועלכע געפינען זיך אויפ׳ן דנאָ פון ים אין „פּראָמעטע" און וועגען וועלכע מ׳ווייסט נישט צי זיי לעבען נאָך צי נישט. איצט האָט מען ארויסגעפאָדערט ספּעציעלע, נייעסטע אַפּאַראַטען פאַר טויכערס, וועלכע וועלען זיך אראָפּלאָזען צו דער פאַרזונקענער שיף און פעסטשטעלען מיט דער הילף פון א מיקראָפאָן, צי עמיצער פון מאַטראָזען לעבט נאָך.

דער לייטער פון גענעראַל-שטאַב אין שערבורגער קריגס-פּאָרט האָט ערקלערט, אַז די מאַכט וועט גאָרנישט פאַרנאַכלעסיגען, כדי צו ראַטעווען די מאַנשאַפט, מ׳קען אָבער נישט וויסען צי די רעטונגס-אַקציע וועט זיך איינגעבען. דער גראַטעוועטער קאַפּיטאַן פון דער געזונקענער שיף קען זיך נישט ארויסזאָגען וועגען דער סבה פון דעם גרויסען אומגליק.

דער קאַפּיטאַן פון פישער-דאַמפער „איטע 2" וועלכער האָט געראַטעוועט 7 מאַטראָזען פון דער אונטערוואַסער-שיף דערציילט. אז ווען ער האָט בעמערקט די אונטערוואַסער-שיף האָבען זיך אויפען קאַפּיטאַן-בריקעל געפינען עטליכע מענשען. איהם האָט זיך אויסגעדוכט, אז אַלץ איז אין אָרדנונג. פּלוצלונג ארום 12 בייטאָג האָט ער דערהערט פאַרצווייפעלטע הילפס-געשרייען, ער האָט אָבער פון זיין שיף גאָרנישט געקענט זעהען, צוליב דעם האָט ער זיך ארויפגעדראַפּעט אויפ׳ן מאַסטבוים, אָבער אין דעם מאָמענט האָט ער שוין נאָר געזעהן א גרופּע שווימענדע מענשען, וועלכע קעמפען מיט די כוואַליעס פון ים.

די מאַנשאַפט פון דער געזונקענער ונטערוואַסער-שיף איז בעשטאַנען פון 65 מאַטראָזען און 5 אָפיצירען. צוליב דעם, וואָס די שיף ליגט אַזוי טיף קען קיין רייד נישט זיין וועגען פיהרען אַן ערפאָלגרייכע רעטונגס-אַרבייט און ווי פאַכמענער זאָגען וועט זיין א נס אויב אימיצער פון דער מאַנשאַפט וועט נאָך איצט לעבען.

מ׳האָט טעלעגראַפירט צום קאַפּיטאַן קוואַזשלי דעם לייטער פון די ארבייטען אויסצוזוכען גאָלד אויפ׳ן באָדען פון ים, וועלכען ס׳האָט זיך איינגעגעבען ארויסצובעקומען פון דער שיף „עגיפּט" וואָס איז אונטערגעגאַנגען בעת דער מלחמה, פיל גאָלד — אַז ער זאָל בייהילפיג זיין ביי׳ר ראַטעווען די מאַנשאַפט פון „פּראָמעטע", דער קאַפּיטאַן איז באַלד מיט צוויי שיפען ארויסגעפאָהרען אויפ׳ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע און אויף איהם ווערט איצט געלעגט די גאַנצע האָפנונג ארויסצובעקומען די מאַטראָזען פון „פּראָמעטע".

לויט די לעצטע ידיעות האַלטען די פאַכמעניש אינזשיניערען און מאַטראָסען, אַז די סבה פון דער קאַטאַסטראָפע איז די, וואָס איינער פון די מאַטראָסען האָט פאַלש מאַנעווירט מיט׳ן אַפּאַראַט וואָס הויבט און זינקט די שיף. פון 70 מענשען אויף דער שיף זענען געראַטעוועט געוואָרען קוים 7, די איבריגע געפינען זיך אויפ׳ן דנאָ פון ים.

SANATORJUM
„PALACE"
פאַר דערוואַקסענע און קינדער
אין כעלמי (הינטער לאָדז)
נעמט אָן אַלערארט קראַנקע און רעקאָנוואַלעסצענטן.
פיזיכט פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען.
הייל-בעדער. טאַראַסען צו זון-לופט-בעדער. וועראַנדעס פאַר לעזשאַקעס. הייל- און אָטעם-גימנאַסטיק. טעניס-שפּיל און אַנדערע פאַרוויילונגען. — לויפענד וואַסער אין די צימערן שעהנע געגענד און סאָסנאָווע וואַלד.
אידעאַלע אַבהויז-בעדינגונגען.
Dyrektor
Dr. RAKOWSKI. 3057

ספּאָרט-בעוועגונג

צווישענשטעטישע פוסבאל-מעטשען

אין די טעג פון די א.ז.פ.נ. (די פוסבאַל-קרייז-פערבאַנדען) קומען פאָר געוועהנליך פערמעסטונגען צווישען אייזשטאָט און דער אַנדערער. יעדער קלוב האָט זיין גאַנצע צייט פערנומען דורך די קאַר-לענדאַרען אויף מייסטער־שאַפטען און קען זיך כמעט נישט פערגינען קיין איין טערמין אויף אַ פריינד־שאַפטס־פערמעסטונג, וואו דער אָדער יענער קלוב וואָלט ווירקליך געקענט אַרויסווייזען דעם אמת'ן מצב פון זיין קענטניש און פון זיינע דערגרייכונגען.

דאָס שפּילען אויף פונקטען קען נישט געבען קיין קלאָר בילד פון קענטניש און דערגרייכונגען, ווייל מען מוז מוחל זיין פיל חסרונות דעמאָלט ווען ס'האַנדעלט זיך ווייניגער וועגען שעהן און גוטען שפּילען, נאָר וועגען געווינען 2 פונקטען אין דער טאַבעלע, דעריבער זענען אַמאָל די פריינדשאַפטס-מעטשען געווען די אינטערעסאַנטסטע און אָנגע-נעהמסטע, מ'האָט אויסגעמיטען דעם האַזאַרד און אריינגעלעגט אין דעם שפּילען מעהר פערשטאַנד.

דאָס איז געווען אַמאָל, ווען דער פוסבאַל-ספּאָרט האָט נאָך געהאַט אַבּיסעל אידעאַליזם, ווען די פוסבאַל־שפּילער זענען נאָך געווען דיסציפּלינ'ר טע מיטגלידער פון זייערע פעראיינען, ווען זיי האָבען נאָך געשפּילט פוסבאַל לשמה, פאַר'ן ספּאָרט און פאַר דעם קלוב און נישט צוליב ריין מאַטעריעלע טעמים, היינט זעהט דער ענין אויס גאַנץ אַנדערש, די שפּילער האָבען אַפילו שוין נישט די אַמביציע, צו זיין די רעפּרעזענטאַנטען פון זייער שטאָט, צו שפּילען אין די פאַרשטעהערשאַפט פון זייער געגענד.

דער צושויער־עולם ווייסט שוין אַז צווישען־שטעטישע מעטשען זענען נישט אינטערעסאַנט, אַז די שפּילער וועלען שפּילען אָהן „אינטערעס", אַז זיי וועלען פון זיך נישט אַרויסגעבען דאָס, וואָס זיי מוזען געבען אין די מייסטערשאַפטס־מעטשען, ווייל דעמאָלט ווערען זיי קאָנטראָלירט דורך די פרע-זעסען און... קאַסירערס פון די פעראיינען.

די נעכטיגע צווישען־שטעטישע מעטשען האָבען געוויזען, אַז אונזער השערה איז אַ ריכטיגע, אין ערגעץ איז נישט געקומען קיין גרויס פּובלי־קום און ערגעץ האָבען די רעפּרעזענ־טאַנצען נישט אַרויסגעוויזען קיין שפּילען, ווי מ'האָט עס געקענט און געדאַרפט ערוואַרטען. די רעפּרעזענ־טאַנצען זענען נישט צוזאַמענגעשפּילט, ווערען צו־פעליג צונויפגעשטעלט, די שפּילערס שפּילען אַבי אָפּצוקומען, אַבי צו פטרן די צייט.

מיר בעטאָנען נאָכאַמאָל, אַז דאָס קומט דער־פאַר ווייל קיינער בעטראַכט נישט מעהר דעם פוסבאַל־שפּילען פאַר ספּאָרט, פאַר אַנ'אופן פון אַליין זיך ענטוויקלען און פראָפּאַגירען די בעוועגונג צווישען אַנדערע — נאָר ווי אויף אַנ'אייגען געשעפט אין וועלכען ס'לוינט זיך אָנצושטרענגען ווען מ'האָט עפּעס דערפון, ס'לוינט אָבער נישט דעמאָלט ווען מ'דאַרף זיך בלויז בעווייזען, די רעפּרעזענטאַנץ־מעטשען האָבען פערלוירען זייער בעדייטונג.

S.

אויסטראַלישע וועלט-שווימעריז

לילי סובעלסטאַן.

„טור דע פראנס" — די גרעסטע ראָווער-אימפּרעזע

קראקא — לאדז 3:2 (2:2)

אויפ'ן ל.ק.ס.־פּלאַץ איז נעכטען פאָרגעקומען דער צווישען־שטעטישער מעטש צווישען דער רע־פּרעזענטאַנץ פון קראָקאָ און דער רעפּרעזענטאַנץ פון לאָדז.

לאָדז האָט נישט אַרויסגעשטעלט איהר ערשטען גאַרניטור, און אפשר יאָ. אין דער לאָדזער פוסבאַל בעוועגונג הערשט אַזאַ כאָאָס, אַזאַ מין צופעליגקייט אַז אַפילו דער פערבאַנדס־קאַפּיטאַן קען זיך נישט גענוי אָריענטירען וועגען דעם וועמען און וואָס פאַראַ פּאָזיציע אַרויסצושטעלען.

לאָדז האָט דעם מעטש געוואונען, אָבער קיינער וועט מיט דער האַנד אויפ'ן האַרצען נישט זאָגען, אַז לאָדז האָט דעם מעטש געדאַרפט געוואונען, אָ־דער נאָך בעסער, אַז די קראָקאָווער רעפּרעזענטאַנץ האָט די פערמעסטונג געדאַרפט פערשפּילען.

די קראָקאָווער מאַנשאַפט האָט געשפּילט טעכ־נישע מיט אַ גאַנצען קלאַס העכער, ווי די לאָדזער, וואו ודי שפּילער האָבען זיך ווייניג פערשטאַנען. לאָדז איז אָפּגעהיטען געוואָרען פון אַ מפלה אַ דאַנק דעם טויערמאַן פרימאַרקעוויטש (אין דער צווייטער העלפט ראַפּאַפּאָרט), און דעם פערטיידיגער קאַראַש, ווייטער איז נישט געווען קיין ספּעציעל גוטער פונקט אין דער גאַנצער מאַנשאַפט. אַ חוץ קאַהנען אלס רעכטער לויפער, וועלכער האָט אין דער ערשטער העלפט זעהר גוט געשפּילט.

באַלד אין אָנהויב פון שפּילען רייסט זיך די לאָדזער מאַנשאַפט צום אָנגריף, און באַלד נאָך פינף מינוט שיסט העבסטרייך צוליב אַ מיספערשטענד־ניש דעם ערשטען גאָל. פון דעמאָלט אָן געהט די איניציאַטיוו דורך דער גאַנצער צייט איבער צו די קראָקאָווער, וועלכע אימפּאָנירען מיט זייער פיהרען דעם באַלעם און איבערגעבען איהם.

לאָדז שפּילט מיט הצלחה. און אַלע בעמיהונגען פון די קראָקאָווער געבען זיך נישט איין ביז דער האַלב רעכטער שטורמער פון די קראָקאָווער סמאָ־טשעק שיסט אַ פּרעכטיגען אויסגלייכס־טויער פאַר זיין מאַנשאַפט. מ'ריכט זיך אויף אַ גרויסע מפלה פון די לאָדזער, וואָס פערווירקליכט זיך אָבער נישט, דעם צווייטען טויער שיסט דער לינקער פליגעל פון די געסט, דאָס דאָזיגע טויער האָט פּימאַנקעוויטש, וועלכער האָט געהאַט אַ זעהר גוטען טאָג, נישט גע־קענט האַלטען. פאַר דער העלפט גלייכט אויס קרול נאָך דער העלפט פאַלען ביידע מאַנשאַפטען אָפּ פון די כוחות, דאָך שפּילען די קראָקאָווער פיל בעסער., קענען אָבער נישט דערגרייכען קיין זיג, נאָכמעהר סאָוויאַק נוצט אויס אַ געלעגענהייט און שיסט פון 5 מעטער דאָס זיגרייכע טויער פאַר דער לאָדזער מאַנשאַפט.

געפיהרט דעם מעטש האָט זעהר גוט דער ריכ־טער וואַנדערטקעוויטש.

אויפ'ן פאָרמעטש האָט זיך געטראָפען ווידזעוו 2 מיט „מכבי 2", דער מעטש האָט זיך געענדיגט 4:4.

מייסטערשאַפט פון „א"-קלאס אין לאדז

ל.ה.ס. 1 — ווימא 2:2 (1:1)

ווידזעוו — ארקאַן 6:0 (0:2)

פריינדשאַפטס-מעטשען

מכבי — ס.ק.ס. 1:5

ס.ק.ס. איז אַרויסגעטרעטען מיט עטליכע רעזערוו-שפּילער, דאָך איז דער זיג פון דער יודי־שער מאַנשאַפט אַ זעהר בכבוד'ער.

בר-כוכבא — ה.ה.ס. (קאַמב) 2:3

שטערן — ק. ק. ס. 1:2 (1:2)

אַנטיסעמיטישע אנפאלען אויף די יודישע שפילער און יודישען פּובליקום. — צעהנדליגער יודישע פערוואונדעטע

קאָנסטאַנטין, 10 (טעלעפאָניש).

היינט איז דאָ פאָרגעקומען אַ פוסבאַל-מעטש וועגען דער מייסטערשאַפט פון „צע"-קלאס צווישען דער היגער „ק. ק. ס." און דער לאָדזער יודישע ארבייטער-מאנשאפט „שטערן". די יודישע מאנשאפט האָט געשפּילט זעהר שעהן און האָט פיל איבער געשטיגען דעם געגנער. דאגעגען „ק.ק.ס." האָט געשפּילט זעהר שאַרף און האָט פכדר געצילט אויף די פיס פון די יודישע שפּילער. פון אַ צוויי פעלהאַפטען פריישטויס דערצילט „ק.ק.ס." דאָ ערשטע טויער. די יודישע מאנשאפט האָט זיך אָבער ווייניג איבערגענומען און האָט געליפערט פרעציז אויסגערעכנטע שפּילען.

נאָך אין דער ערשטער העלפט פערווירקלי זיך די יודישע מאנשאפט דעם נצחון שיסענדיג פּראַכטפולע טויערען דורך לובלינסקי און מילעווסקי. אין דער צווייטער העלפט פירט מעטש פי ר

וויטער די יודישע מאַנשאַפט מיט'ן שפּילען און ערצילט אַ דריט טויער. וועלכעס דער ריכטער אַנ־ערקענט נישט בלויז דערפאַר, ווייל דאָס אויפגע־רייצטע קריסטליך פּובליקום האָט איהם געזאָגט, אַז אויב ער וועט דערלאָזען, די יודישע מאַנשאַפט צו שיסען ווייטער טויערען וועלען זיי פונקט ווי אין די יודישע שפּילער אויך גקמה נעמען אָן ריכטער.

נאָכ'ן מעטש, ווען די יודישע שפּילער האָ־בען פערלאָזט דאָס שפּיל פעלד, האָט זיך אַ המון פון אויפגערייצטען קריסטלעך פּובליקום אַ לאָז גע־טון אויף די יודישע שפּילער מיט שטעקענס און שטיינער און געשלאָגען מכות רצח.

דאָס יודישע פּובליקום פון קאָנסטאַנטין האָט גענומען אין שוץ די יודישע שפּילער און זיי טיילווייז געראַטעוועט פון די כוליגאַנישע הענד. אלס רעזולטאַט פון די אַנפאַלע זענען פערוואונדעט געוואָרען 3 יודישע שפּילער פון „שטערן" דערונ־טער איינער שווער-פערוואונדעט מיט אַ לאָך אין קאָפּ. אויך אַ צעהנדליק יודען פון קאָנסטאַנטין, וועלכע האָבען געשיצט די יודישע שפּילער זענען שווער און לייכט פערוואונדעט געוואָרען. די פּאָ־ליציי האָט פּיינאַטירט 2 יודישע פערוואונדעטע איינוואוינער פון קאָנסטאַנטין דוד כאַסקעלעוויטש מיט אַ געשפּאָלטענעם קאָפּ און פּרץ גינזבורג פער־וואונדעט אין האַנד און פוס.

די יודישע שפּילער האָבען פערלאָזט די שטאָט בעוואַכט דורך דער פּאָליציי. ווי עס האָט ערקלעהרט דער קאָנסטאַנטינער פּאָליציי-קאָמענדאַנט, וועט דער דאָרטיגער ספּאָרט-פּלאַץ פערמאַכט ווערען.

„סטושעלעץ" (זגערזש) — תל-חי 0:4

אינטערנאַציאנאלער מעטש

פוילען — שוועדען 0:2

אין וואַרשאַ איז נעכטען פאָרגעקומען ביי אַ זעהר גרויסען עולם דער אינטערנאַציאָנאַלער פוס־באַל-מעטש צווישען דער רעפּרעזענטאַנץ פון פוילען און דער רעפּרעזענטאַנץ פון שוועדען, די פוילישע פאַרשטעהערשאַפט האָט זעהר גוט געשפּילט און האָט אָפּגעהאַלטען אַ פּערדינטען נצחון אין דער פערהעלטניש פון 0:2.

לעמבערג — וואַרשאַ 1:1

טעניס

וואַרשאַווער לאַון-טעניס-קלוב—ל.ה.ס. 0:7

די דייטש ענגלישע קאַמפּען וועגען דייוויס-בעכער

די דייטשע אָלימפּישע מאַנשאַפט

אָפּגעפאָהרען קיין לאָס אַנזשעלאָס

א גרויסער יוד איז א פרעמדער סביבה

וועגן דעם פערשטארבענעם פראפעסאר דוד סימאנסאן

פון ראובן ברייניך

פראפעסאר דוד סימאנסען, וואס איז אקארשט געשטארבען אין קאפענהאגען, איז געווען איינער פון די גאנץ ווייניג פערבליבענע וועלט-יודען. זיין מיפע געלערנטקייט אלס אריענטאליסט, טעלאג און ביבליאגראף, האט איהם נישט געשטערט אין זיין טעטיגקייט אלס פראקטישער כלל-טוער מיט ווייטע האריזאנטען.

ווען איך האב אנגעהויבען אין יאהר 1894, ארויסצוגעבען אין וויען מיין „ממזרח וממערב", האב איך אפט בעקומען בריוו און פאסט-קארטלעך פון פראפעסאר סימאנסענ'ען פון קאפענהאגען, אין וועלכע ער פלעגט ארויסזאגען קורץ און שארף זיין מיינונג וועגען די געדרוקטע ארטיקלען, נישט דורכלאזענדיג דעם קלענסטען ביבליאגראפישען פעלער.

די בריוו, האבען געטראגען דעם כאראקטער פון קורצע וויסענשאפטליכע נאטיצען.

* * *

אין 1908 האב איך געמאכט א רייזע איבער די סקאנדינאווישע לענדער. אנקומענדיג אין קאפענהאגען, האב איך טעלעפאנירט פון האטעל צו פראפעסאר סימאנסען.

דעם ערשטען איינדרוק, וואס ער האט אויף מיר געמאכט, איז געווען נישט פון א פראפעסאר, אנ'אויסגעטריקנטען געלערנטען, נישט פון א ראבינער, נאר פון א וועלט-מענש, פון א זעהר פריינטליכען און טאקטפולען שטאטסמאן.

אין יענער צייט האבען זיך געפונען א פאר טויזענד רוסיש-פוילישע יודען אין קאפענהאגען. זייער אימיגראציע אין די סקאנדינאווישע לענדער האט זיך אנגעהויבען אין 1905. סימאנסען האט פיל אויפגעטון פאר די ניי-איינגעוואנדערטע יודען. ער האט זיך בעמיהט אריינצודרינגען אין זייער פסיכאלאגיע, צו וויסען ווי אזוי און מיט וואס דארף מען זיי העלפען.

פרייטאג-צו-נאכט האט מיך סימאנסען איינגעלאדען צום טיש. ער האט געוואוינט אין אנ'אלט הויז. די צימערן זענען געווען זעהר אלטמאדיש מעבלירט, די הויפט ציהרונג פון זיין הויז איז געווען די ביבליאטעק, וואס האט פערנומען אכט גרויסע חדרים.

סימאנסען איז געווען קינדערלאז. זיין וואונדערבארע, וועלט-בעריהמטע ביבליאטעק איז געווען זיין גייסטיגע משפחה. איהר האט ער געווידמעט זיין צייט, זיין איבערגעבענע אויפמערקזאמקייט און א היבשען טייל פון זיין קאפיטאל (ווי מען האט מיר בעזאגט אין קאפענהאגען, איז ער געווען דער הויפט יורש פון א מיליאנען ירושה פון זיינע עלטערן).

דעם שבת, וואס איך האב געהאלטען אין זיין הויז, איז געווען אנ'עכט יודישער. כמעט אנ'ארטאדאקסישער. אויך זיין פרוי, א העכסט-געבילדעטע דאמע, איז געווען קאנסערוואטיוו און יודיש געשטימט.

סימאנסען האט, פערהעלטניסמאסיג, געשריבען זעהר ווייניג. ביכער האט ער איבערהויפט נישט געשריבען, נאר קורצע נאטיצען וועגען פרעמדע וויסענשאפטליכע ווערק אדער ארטיקלען. אויך אזעלכע נאטיצען האט ער זעלטען פערעפענטליכט, אבער יעדער נאטיץ און יעדער ארטיקעל, וואס ער האט יא פערעפענטליכט, איז שטענדיג געווען פון גרויסען ווערט אלס תמצית, קווינטעסענץ, פון פיל לערנען און לייענען. ער איז געווען דער בעסטער און גרינטליכסטער לייענער. וואס איך האב ווען אין לעבען בעגעגענט און וואס א שרייבער קאן זיך נאר ווינשען.

די ביבליאטעק פונ'ם פערשטארבענעם ענטהאלט די זעלטענסטע ביכער און אויסגאבען. ריהרענד איז געווען צו הערען, ווי סימאנסען האט מיר דערצעהלט. מיט וואס פאר א מיה, מיט וועלכע אפפער ער האט בעקומען די יקרי המציאות פאר זיין ביבליאטעק.

* * *

אין משך פון די עטליכע וואכען, וואס איך האב פערבראכט אין קאפענהאגען, איז סימאנסען ארומגעגאנגען מיט מיר דריי פיער מאל אין וואך איבער די וואוינונגען פון די ניי-איינגעוואנדערטע יודען, צו דערפאהרען, ווי זיי לעבען. ווי זיי ווענען זיך מפרנס און וואס זיי פעהלט.

אין אנ'ארימער דירה פון א פויליש-יודישען אימיגראנט האבען מיר אנגעטראפען א 15-יעהריג יונגעל צייכענען א בילד. צוקוקענדיג זיך צו זיין ארבייט, האב איך ענטדעקט א טאלאנט. סימאנסען האט זיך גלייך פעראינטערעסירט מיט'ן טאלאנטירטען יונגעל און האט איהם פערשאפט די מיטלען צו שטודירען קונסט. אין הייזער, וואו מיר האבען אנגעטראפען קרענקליכע מענשען, האט זיי סימאנסען פערשאפט דאקטוירים און מעדיצין. האבען מיר אנגעטראפען אין א וואוינונג א פאר אלטע ספרים, איז מיין בעגלייטער געווען „אויפ'ן זיבעטען הימעל" פון גרויס התפעלות

סימאנסען האט זיך א גצוויסע צייט אפגעגעבען מיט דער הילפס-ארבייט, ווי א נאהענטער ברודער, וואס האט געפיהלט די לאסט פון דער פעראנטווארטליכקייט וואס ליגט אויף איהם

* * *

איינמאל האב איך דערצעהלט סימאנסענ'ען וועגען דעם ערשטען בעזוך פון געארג בראנדעס אין מאסקווע און אין פעטערבורג, וואו ער האט געהאלטען פארלעזונגען איבער שעקספיר'ן, און אז די „נאוואיע ווערמיע" האט געשריבען וועגען דעם בעזוך:

„עס איז געקומען קיין רוסלאנד א דענישער יוד, וואס לעבט אין דייטשלאנד, צו האלטען פאר אונז פארלעזונגען אין דער פראנצויזישער שפראך וועגען דער ענגלישער ליטעראטור".

סימאנסען האט עס אויסגעהערט מיט א שמייכעל אויף די ליפען און האט זיך אפגערופען: „איך וועל אייך דערצעהלען עטוואס אינטערעסאנטערס.

„דאס איז געווען מיט יאהרען צוריק. איך האב זיך געטראפען אין נאהיים מיט פראפעסאר יאזעף דערענבורג פון פאריזער סארבאן. מיר, א דענישען יודען, איז אויסגעקומען פארצושטעלען פאר דערענבורג'ן, א דייטשען יודען, וואס לעבט אין פראנקרייך, פון אנ'ענגלישער פערטעל-יאהר שריפט אנ'ארטיקעל, וואס עס האט געשריבען א רוסישער יוד, אברהם הרכבי. און איבערזעצען פון ענגליש אויף דייטש, ווייל איך פערשטעה נישט קיין פראנצויזיש, און דערענבורג האט נישט פערשטאנען קיין ענגליש".

פראפעסאר דוד סימאנסען איז געווען דער גרעסטער יוד. וואס די סקאנדינאווישע לענדער האבען ווען ארויסגעגעבען. ער איז געווען דער איינציגער יוד אין יענע לענדער, וואס האט געשריבען העברעאיש. דער איינציגער סקאנדינאווישער יוד, וועלכער האט אנגעהאלטען גייסטיגע בעציהונגען מיט יודישע געלערנטע כמעט פון דער גאנצער וועלט.

מיט סימאנסענ'ס טויט איז פערשוואונדען איינער פון די גאנץ לעצטע גרויסע וועלט-יודען.

גראף אושיצא

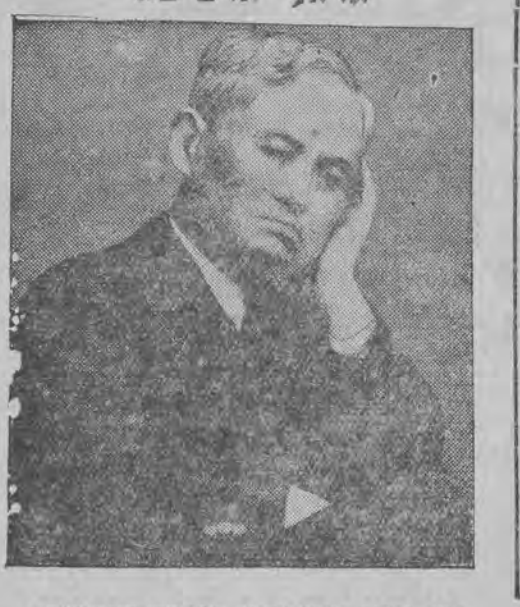

דער נייער יאפאנישער אויסערן-מיניסטער.

ווען עס ברענט אין ניו-יארק

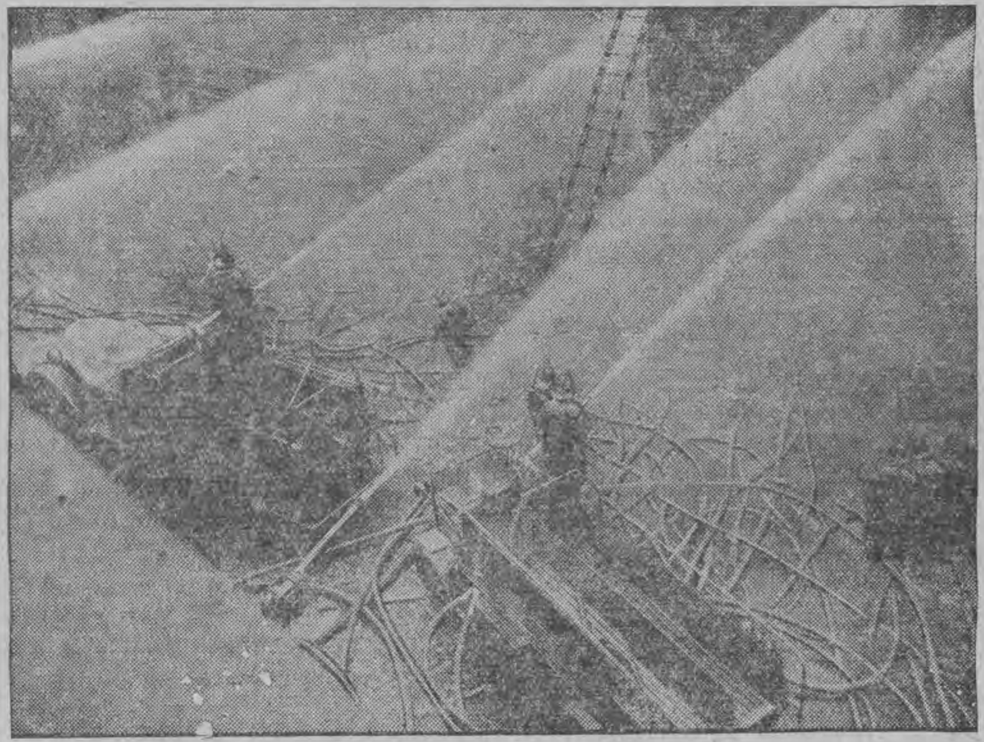

קויפט ביי אונזערע אנאנסען-געבער

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודביאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,

פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

איינענע פראצאווניע פון זעטעליכע ארטאפעדישע אדאטען ווי: חקלארקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארטעטען א. אז. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג

מיט קאמאנדירען און סאלדאטען פון דער רויטער ארמיי

(רייזע-איינדרוקען) ◆◆◆ פון מ. אשעראוויטש

צווישען די גוטע זאכען אין סאוויעטען-רוסלאנד איז, אהן שום ספק די רויטע ארמיי. אין איהר קען מען באמת זעהען די שפורען פון דער גרויסער סאציאלער איבערקעהרעניש אין סאוויעטען-רוסלאנד.

דער „רויטער ארמייער" האט נישט די מינדסטע שייכות מיט'ן אמאליגען רוסישען סאלדאט, וועלכער איז געווען די פערקערפערונג פון גראבקייט, ווילדקייט און פינסטערניש. און פונקט ווי מ'האט זיך אמאל שטארק דערשראקען, ווען מ'האט שפעט ביינאכט אין א פינסטער ווינקעל געטראפען א סאלדאט, וואס איז געווען נישט איבערגאנצען ניכטער, אזוי הערפיהלט מען זיך איצט זיכערער, ווען מ'דערזעהט ביינאכט אין א פערוואָרפענעם געגענד א רויטען ארמייער.

עס איז אינגאנצען נישט דער סאלדאט פון אמאליגע צייטען.

די דיסציפלין איז א שטארקע, כאטש זי איז אינגאנצען אנדערש פון דער דיסציפלין אין די צייטען פון פאר דער רעוואלוציע, די סאלדאטען ווערען דערצויגען אויף אזא שטייגער, אז יעדער איינער פון זיי מוז פיהלען אויף זיך א גרויסע פעראנטווארטליכקייט נישט נאר אין קאזארמע, נאר אויך מחוץ דער קאזארמע.

דאס ווארפט אויף איהם ארויף דעם חוב זיך אויפצופיהרען גוט, זיך בענעהמען פיין און איידעל, און דינען אלס מוסטער פאר אנדערע.

נישט אלע ווערען אריינגענומען אין דער רויטער ארמיי, דער „סאציאלער אפשטאם" מוז זיין א כשר'ער. בלויז קינדער פון ארבייטער און פויערים, אדער אלע אנדערע כשר'ע מענען ווערען אין דער ארמיי אריינגענומען. קינדער, וועמענס עלטערן עס זענען אמאל געווען אין די רייהען פון דער אזוי געדופענער בורזשואזיע, קענען נישט האבען אזא גליק; און די בעדינגונגען פונ'ם לעבען זענען אזעלכע, אז צו זיין אין דער רויטער ארמיי איז איך א געוויסען זינען באמת א גליק.

אין דער רויטער ארמיי איז מען פערזארגט מיט עסען, מיט א גוט געלעגער, מיט קליידער און מיט אנדערע בעקוועמליכקייטען. דערצו קריגט מען נאך דארט א גאנץ ניש'קשהדיגע בילדונג, וואס קומט שפעטער זעהר שעהן צוניץ אין לעבען; מ'לערענט די סאלדאטען נישט נאר שיסען און מארשירען און מאכען מאנעווערעס, נאר מ'לערנט טאקע מיט זיי בכלל און מ'האלט פאר זיי לעקציעס וועגען פאליטישע, עקאנאמישע און אנדערע וויכטיגע פראגעס, און דערצו איז פאר יעדער סאלדאט פריי און אפען דער וועג צו שטייגען גאר הויך. אויב ער איז נאר פעהיג און אמביציעז און לערנט זיך פלייסיג, קען ער אויסהאלטען די בויטיגע עקזאמענס און ווערען אנ'אפיצער, א קאמאנדיר און אפילו א גענעראל.

און דערביי מאכט מען נישט קיין אונטערשיד אין גלויבען, אדער ראסע. א סאלדאט מעג זיין א קריסט, אדער א יוד, א טאטער אדער א טערק — אבי ער וויל נאר, אבי ער איז נאר פעהיג, קען ער דערגרייכען דעם העכסטען אמט אין זיין מיליטערישער קאריערע. און ס'איז דערביי בער קיין וואונדער נישט, וואס צווישען די סאוויעטישע קאמאנדירען געפינט מען א גאנץ היבשע צאהל יודען.

ווען מ'רעדט איצט מיט א רוסישען רויטען ארמייער, — קען מען אין איהם בשום אופן נישט געפינען אפילו קיין סימן פונ'ם רוסישען יוון, וואס מ'געדענקט נאך פון די אלטע צייטען.

אויך אין גאס, ווען זיי מארשירען מהנות-ווייז, מאכען זיי נישט אזא איינדרוק, ווי די ראטעס און פאלקען פון דער אלטער ארמיי. אין יענע האט זיך געפיהלט א געוויסע הערשלאגענקייט; אין יענע האט מען געזעהען אנ'אומעט פון מענשען, וואס בענקען א היים, און איבערגעגעבען אט דעם אומעט און אט די בענקעניש האבען זיי אין די טרויעריגע ניגונים פון די לידער, וואס זיי האבען געזונגען, מארשירענדיג איבער די גאסען.

אינגאנצען אנדערש אבער איז איצטער

אין די עטליכע וואכען, וואס איך בין ארומגעפאהרען איבער סאוויעטען-רוסלאנד האב איך אין ערגעץ נישט געהערט מענשען זאלען זינגען. בלויז די רויטע ארמיי האב איך געהערט זינגען. אומעטום זעהט מען זיי מארשירען איבער די גאסען, זינגענדיג לידער, און אין די לידער זייערע פיהלט זיך פרייד און מונטערקייט.

איך האב זיך געטראפען מיט א סך קאמאנדירען, אויך זיי זענען נישט פונ'ם זעלביגען דורכשניטליכען טיפ רוסישע אפיצירען, וואס מען געדענקט פון אמאל, ס'רוב פון זיי — קינדער פון ארבייטער און פויערים, — זענען אינטעליגענטע מענשען, זיי האבען א סך געלייענט און געלערנט, ווייל זיי האבען געהאט מעהר צייט ווי אנדערע, און עס איז זיי נישט אויסגעקומען צו שטעהן אין „אטשערעד"; זיי זענען נישט אזוי פערדארבען און דעגענערירט ווי א טייל רוסישע אפיצירען פונ'ם אלטען שבית זענען געווען, זיי זענען סימפאטישע פאלקס-מענשען און עס איז אנגענעהם צו פערברענגען מיט זיי.

אויפ'ן וועג פון מאסקווע קיין קיעוו האב איך זיך אין באהן בעקענט מיט עטליכע סאוויעטישע קאמאנדירען. איינער פון זיי, א פעסטגעבויטער מאן פון א יאהר עטליכע און פערציג, מיט א גלאט-ראזירטען קאפ, איז געווען א גענעראל.

תחילת האבען זיי זיך געהאלטען פון דער ווייטענס, און עס איז געווען שווער צו פערפיהרען א בעקאנטשאפט מיט זיי. אבער עס האט זיך מיר דאך איינגעגעבען צו ווערען מיט זיי נאהענט.

די קאמאנדירען זענען אלע געווען דאס, וואס מען רופט „קינדער פון פאלק", און זיי האבען זיך שטארק איבערגענומען דערמיט.

— אט ,נעהמט, למשל, מיר — האט זיך איינער אפגערופען — פאר דער רעוואלוציע בין איך געווען א פאסטוך אין דארף, און איצט טראג איך א שיינע אוניפארם, פון אנ'אפיציר איבי'ם לופט-פלאט און איך פאהר מיר אין ווייכען וואגאן.... אזעלכע זענען פאראן א סך און זיי וויסען ווי אפצושאצען די געווינסען פון דער רעוואלוציע.

ווען [illegible] האב איהם געזאגט, אז פאר דער צייט, וואס איך פאהר ארום איבער סאוויעט-רוסלאנד האב איך נאך אין קיין ווייכען וואגאן נישט נישט געזעהען קיין מאטראסען און סאלדאטען, נאר בלויז קאמאנדירען פון דער ארמיי און פלאט, האט ער געענטפערט:

— נו, וואס וואלט איהר געוואלט, אז פשוט'ע מאטראסען און פשוט'ע סאלדאטען זאלען פאהרען אין ווייכע וואגאנעס....

און שפעטער, ווען ס'איז אונז אין דעמזעלביגען צוג אויסגעקומען דורכצוגעהען איבער א פאר „הארטע" וואגאנעס, וואו די ענגשאפט איז געווען א שרעקליכע, וואו אויסגעהונגערטע, קוויטריגע מענשען האבען זיך געוואלגערט אויף שמוציגע זעק און פעק. און וואו די לופט איז געווען אזוי פערשטיקט, אז ס'איז שווער געווען דעם אטעם צו כאפען, האט דער קאמאנדיר, וואס איז אמאל געווען א פאסטוך, זיך שטארק געקרימט, און ווען ער איז צוריק אין ווייכען וואגאן אריין, האט ער, מיט א טאן, וואס האט אין זיך געהאט, נישט ווייניג פעראכטונג, געזאגט:

— און וואוהין שלעפען זיי זיך, עס אט די אלע מענשען ?!...

קוקענדיג אויף איהם האב איך געטראכט:

דאס איז א נייע אריסטאקראטיע.... אליין זענען זיי טאקע קינדער פון פאלק, אבער זיי באמערקען אפשר אליין נישט, ווי ביסלעכווייז דערווייטערען זיי זיך אינגאנצען פון פאלק...

טערק דערמאָרדעט זייַן יודישע פרוי

און 2 קינדער אין פּעטערסאָן

די גאָלדענע גליקען, וואָס דער טערק האָט צוגעזאָגט דער יודישער פרוי, די מוטער פון 6 קינדער. — פון די גליקען לאָזט זיך אויס אַ בוידעם. — דער טערק, מיט אַ ווילדער נאַטור ברענגט גרויס אומגליק צו אַ גאַנצער פאַמיליע און דערפיהרט צום טראַגישען סוף

דער מערדער איז מאַהאָמעד דאסטי, אַ טערק, 32 יאָהר אַלט, וועלכער איז אין אַמעריקאַ פאַר די לעצטע 14 יאָהר, און לויט די ערשטע בעריכטען וועגען איהם, וואָס די פּאָליציי האָט געזאַמעלט, איז ער געווען אַ שווערער אַרבייטער, און איין צייט האָט זיך איהם אַפילו איינגעגעבען איינצוזאַמלען אַ געוויסע סומע געלד. ער האָט געגאַלטען פיהר אַ רייכען מאַן צווישען דער אַרימער בעפעלקערונג, וואו ער האָט זיך אויפגעהאַלטען. פרוי דאסטי איז געווען מיט אַ צייט צוריק די פרוי פון אַ יודישען שניידער, מיט וועמען זי האָט אָפּגעלעבט אַ געוויסע צאָהל יאָהרען אין פּעטערסאָן. אָבער לויט די אויסקונפטען, וואָס זענען בעקאַנט געוואָרען, איז זי געווען נישט גליקליך. זי האָט פיל געליטען די לעצטע צעהן יאָהר, מיט אַ צייט צוריק האָט זי אין איין טאָג פערלוירען צוויי טעכטער, וועלכע זענען פער'סמ'ט געוואָרען, טרינקענדיג נישט קיין ריינע וואַסער. דאָס האָט שרעקליך געווירקט אויף דער אַרימער פרוי. זי איז קיינמאָל נישט געקומען צו זיך פון דעם דאַזיגען אומגליק, און דאָ איז איהר לעבען געווען אַזוי גרוי, די יאָהרען זענען געלאָפען און קיין גליק איז נישט געקומען.

מאַהאָמעד האסטי האָט געוואוינט אַנטקעגען די סיימאָנס, ער איז געווען מיט אַכט יאָהר יונגער פון דער פרוי, און נישט קיין מיאוס'ער, זייבע אויגען זענען געווען אַזעלכע לעבהאַפטע, ליידענשאַפטליכע. ער איז געווען [אַזוי] אַנדערש פון אַלע אַרום. דאָס האָט געווירקט אויף דער פ׳ויי, זי זאָל זיך נעהמען צוקוקען צום יונגען מענשען, און עס איז ענטשטאַנען צווישען זיי אַ פריינדשאַפט, וואָס איז איבערגעגאַנגען אין אַ הייסער ליבע.

און דער מאַן, סיימאַנס, האָט דאָס אַלץ צו־געזעהען, ער האָט געליטען, פּראָטעסטירט און געפּרובט בעווייזען זיין פרוי, אַז זי טוט נישט גוט, אַז זי ווערט פערפיהרט, אָבער עס האָט נישט געהאָלפען. זי האָט זיך צום טערק צוגעבונדען מיט לייב און לעבען.

מאַן און ווייב האָבען זיך געג'ט, פרוי סיימאָנס האָט פערלאָזען פּעטערסאָן און איז אַריבערגע־קומען קיין ניו־יאָרק, צוויי פון די עלטערע קינדער זענען מיטגעגאַנגען מיט איהם, און די יונגערע זענען געבליבען מיט דער מוטער. קענטיג, אַז זיי האָבען איהר ליב געהאַט, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זי האָט נישט גוט בעהאַנדעלט זייער פאָטער. און דאָ האָט מען טאַקע אין דער אמת'ן געגלויבט, אַז דער טערק איז רייך, אַז מען וועט לעבען זאַט און צופרידען.

עטליכע יאָהר זענען פערגאַנגען. איז מיבי געווען גליקליך? מסתמא נישט. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער טערק איז אַ גרויסער קבצן, זיין הויז איז נישט ווערט קיין שמעק טאַבאַק, און דערצו איז ער נאָך געווען אַ גראָבער נפש. זיין אויפפיהרונג, זיין בענעהמונג איז געווען אַזאַ, וואָס זי האָט נישט געקאָנט אַריבערטראָגען; און ווער ווייסט, עס קאַן זיין, אַז איצט האָט זי זיך אַרומגעזעהען, אַז איהר פריהערדיגער מאַן, דער יודישער, איז געווען אַ דזשענטעלמאַן, אַז ער האָט זי באמת געליבט, און זי האָט גענומען בענקען נאָך איהם, נאָך איהרע קינדער, וואָס האָבען זיך נאָך איהר אָפּגעקעהרט.

עס איז געווען ענטוישטע ליבע, עס איז געווען חרטה, וואָס האָט געמאַכט, אַז דאָס פּאָרעל זאָל זיך אַרומרייסען און עס זאָל קומען צו אַ שטורעם, ווען מען זאָל זיך האַסען אײנע די אַנדערע [נפש] בוים, און אַז דאָס פּאָרעל האָט זיך געהאַסט, וועגען דעם איז נישטאָ קיין ספק.

דער טערק איז געווען די לעצטע צייטען אויפגערעגט. ער האָט נישט גוט געשלאָפען, איז אַרומגעגאַנגען אַ פערטראַכטער און געמורמעלט צו זיך אַליין. ווען עמיצער וואָלט איהם בערוהיגט, ווען מען צייגט איהם אַרויס פריינדשאַפט, ווען ער האָט פאַר וועמען נישט איז אַרויסצורייידען זיין האַרץ, קאָן זיין, אַז ער וואָלט זיך בערוהיגט. אָבער ער איז געווען אַנ'עלענדער מענש, ער האָט זיך צו קיינעם נישט געקענט ווענדען נאָך הילף, און דאָ איז צווישען איהם און זיין פרוי פאָרגעקומען אַ שרעקליכער קריג. געוואַלדען האָבען זיך געטראָגען אין גאַס אַריין.

לויט ווי עדות בעשטעטיגען איצט, איז דער טערק נישט געגאַנגען שלאָפען אין דער נאַכט פון מאָרד. ער האָט אַרומגעשפּאַצירט הין און צוריק אַ לאַנגע צייט. ווער ווייסט, וואָס ער האָט איבער־געלעבט. איידער ער האָט זיך בעשלאָסען אויף דער בלוטיגער טאַט זיינער.

און אַט איז עס געווען שפּעט ביינאַכט, עס האָט שוין אָנגעהויבען טאָגען, ווען מען האָט דער־הערט אַ שיסעריי, קומען פון דעם הויז נומער 19. עמיצער האָט געלאָזט וויסען דער פּאָליציי. און ווען מען איז געקומען איז שוין אַלץ געווען אַריבער. אין איהר שלאָפצימער, אויפ'ן באָדען, איז געלעגען אַ טויטליך פערוואונדעטע, די פרוי דאָסטי. אַ קויל איז אַריינגעשאָסען געוואָרען אין איהר לינקער ברוסט, און אַ צווייטע האָט דורכ־געשאָסען איהר פּנים, זי האָט נאָך געלעבט, און מען האָט איהר גענומען אין שפּיטאָל, וואו זי איז באַלד אויסגעגאַנגען. אין אַ צווייטען שלאָפצימער איז געלעגען אַ טויטער דער יונגערער זוהן בעני־דזשאַמין סיימאָנס. אַ קויל איז געווען אַריינגעשאָ־סען אין ־זיין שטערן, וואָס האָט איהם געטויט אויגענבליקליך, דער צווייטער זוהן, קענטיג, האָט זיך געהאַט אַרויסגעכאַפּט פון בעט און געוואָלט אַנט־לויפען, אָבער אַ קויל האָט אויך איהם דערהרג'ט. דאָס מיידעל רוט סיימאָנס, און איהר 11־יאָהריגער ברודער האָבען זיך געלאָזט לויפען מיט די טרעפּ און זענען אַרונטערגעפאַלען. זי האָט זיך צו־מזיק'ט דעם שאַרבען און ער האָט זיך צובראָכען אַנ'אָרעם.

און דאָסטי אַליין? ער האָט זיך געהאַלטען אין אַרויסרוקען פון הויז, מען האָט איהם געטראָפען פערשל־סענדיג די טיר. נאָר דערזעהענדיג די פּאָ־ליציי, האָט ער זיך צוריק אַריינגעכאַפּט און בע־נ־[...] אין אַ קאַמערעל. ער האָט נישט געוואָלט אַרויסקומען, ביז די פּאָליציי האָבען איהם גע־סטראַשעט מיט רעוואָלווערען, און דאַן האָט ער זיך איבערגעגעבען.

נאַפּאָלעאָנ'ס איינציגער זוהן פראַנץ יאָזעף

צו זיין 100 יאָהרצייט.

געשטאָרבען ביים לאָנדאָנער שאַרלי

און שפּעטער געבעטעלט בלינדערהייט נדבות אין פּאַריז

איצט איז ער געשטאָרבען און מ'האָט איהם בעגראָבען אויף אַ קריסטליכען בית־עולם, איינגעוויקעלט אין אַ טלית

אין „פּאַריזער היינט" לייענען מיר:

אויף ריוואָלי גאַס און די דערבייאיגע יודישע געסלעך פלעגט מען איהם בעגעגענען, דעם בלינ־דען מאָריס בענצאַצקי, ער פלעגט דאָ שטיין און אויסשטרעקען ציטערדיג די האַנד.

10 יאָהר האָט ער געלעבט אויפ'ן „פּלעצעל" און מיט זיינע אויסגעלאָשענע אויגען אַרומגע־בלאָנדזשעט איבער יעדער הויז, יעדער קראָם, יעדער ווינקעל פון יודישען קוואַרטאַל.

נישט שטענדיג איז ער געווען בלינד, ער איז געבוירען געוואָרען אַ זעהעוודיגער. מיט יאָהרען צוריק, איידער ער איז געקומען קיין פּאַריז, איז ער געווען אָנגעשטעלט אין דער גרויסער האַלץ־פירמע פון ה' שאַפּליט, אין לאָנדאָן.

דערנאָך — איז ער פּלוצלונג בלינד געוואָרען. אַנ'עלענדער, איז ער אַראָפּגעקומען קיין פּאַריז, — און אַזוי איז ער פערבליבען ביז'ן לעצטען טאָג פון זיין ביטער לעבען.

איין ליכט האָט איהם פאַר דעם בלינדען נאָך אין ערגעץ געלויכטען: זיין מאַמע.... זיין אַלטיטשקע מאַמע, וועלכע לעבט נאָך אין פּוילען. אין בריסק. איהר האָט ער קיינמאָל נישט פערגע־סען.... ער האָט געבעטעלט, אָבער נישט פאַר זיך... פאַר זיך, האָט ער ווייניג וואָס געהאַט.

— שלעכט אין פּוילען? — פלעגט ער פרעגען בעקאַנטע.

— ס'איז ריכטיג, אַז מ'הונגערט דאָרט? מיין אָרימע מאַמע! וואָס איז מיט איהר?

און פון אויסגעבעטעלטען גראָשען, אַ סאַנטים צו אַ סאַנטים פלעגט ער שיקן... זיין מאַמען קיין בריסק 100 פראַנק אַ וואָך, וואָך איין — וואָך אויס.

מיט אַ קורצע צייט צוריק איז מאָריס קראַנק געוואָרען. ער האָט אָנגעהויבען אַרויסווייזען סי־מנים פון משוגעת — און מ'האָט איהם איבערגע־פיהרט אין אַ משוגעים הויז. קיין „ווילזשואיף".

אַ בעקאַנטער, וואָס האָט געוואוינט אין איי־בען האָטעל, וואו מאָריס, האָט די טעג בעקומען די טרויעריגע ידיעה אויף אַנ'אָפּיציעלען פּאַפּירעל פון שפּיטאָל אין ווילזשואיף:

— מאָריס בענצאַצקי איז געשטאָרבען דעם... און... דעם טאָג....

דער בעקאַנטער האָט אָנגעהויבען אַרומלויפען פון איין געזעלשאַפט צו דער צווייטער...

— ברענגט אַנ'עלענדען יודישען יונגענמאַן צו קבר ישראל!

„מיר קענען נישט — ענטפערט די „אַגודת אַחים" — די צייט איז אַ שלעכטע, דאָך האָט זי איבערגעגעבען דעם פריינד פון עלענדען מאָריס 100 פראַנק אויף דער קבורה. אָבער מ'האָט קיין סך דערמיט נישט געקענט אויפטון.

דער בעקאַנטער האָט צונויפגעזאַמעלט עטלי־כע יודען, געקריגען אַ טלית און אַוועק מקבר זיין מאָריסען.

מאָריס בענצאַצקין, דעם גוט האַרציגען מאָ־ריס, ביי וועמען דאָס טייערסטע אין לעבען איז געווען זיין מאַמע, האָט מען בעגראָבען אויף אַ גרויסען קריסטליכען בית־עולם, איינגעוויקעלט אין אַ טלית....

די צוויי אויסטראַלישע לופט פליהער בערטראם און קלאוזמאַן פון וועלכע ס'איז זיבען וואָכען נישט געווען קיין ידיעה, זענען געפונען געוואָרען אויף אַנ'אינזעל.

אויף די פעלדער פון יזרעאל

(אַ בריף פון ארץ־ישראל)

די יודישע ישובים אין עמק־יזרעאל בעזיצען אַ ספּעציעלען כאַראַקטער. אויב די קאָלאָניעס אין יהודה זענען אויסגערעכענט דער עיקר אויף עקס פאָרט: זיי שיקען די פרוכט פון זייערע פּרדסים אין באַהענטע אין ווייטע לענדער, בויט אָבער דער עמק הויפּטזעכליך זיין ווירטשאַפט אויף דעם אייגענעם געברויך. אמת, די ווירטשאַפט איז דאָ אַ געמישטע. נעבען דעם אַקערבוי־צווייג, מיט זייבע ברייטע לאַנד שטחים פערזייהטע מיט ווייץ און גערשטען, אויך מאַאיס אַלס זומער־תבואה — פערנעהמען אַ חשוב'ן פּלאַץ די איבעריגע צווייגען: מילך, עופות און איי־ער, האָניג, ווייַנטרויבען (מעהרסטענס — צום עסען ווייניג אויף ווייַן־פּראָדוקציע), גרינס און אין אַנ־דערע מקומות, — שאַף לעצטענס מיט זיך אויך. דער עמק דורכצוברעכען אַ וועג צו די חוץ־לארצ'־דיגע מערק, אַזוי איז מיט דער הילף פון דער רע־גירונג געמאַכט געוואָרען אַ פּרוב צו שיקען אייער קיין אויסלאַנד — און מיט דערפאָלג שוין אַ לענ־גערע צייט שיקט מען באַנאַנעס (דער עיקר פון עמק הירדן)) מען האָט אַפילו שוין געפּרובט שיקען פון דאַנען אַ טראַנספּאָרט ווייַנטרויבען אין די ווייטע מערק. דאָך בלייבט אַ גרונדשטריך פון עמק כאַ־ראַקטער: דאָ עסט מען די אייגענע ברויט. אין די יהודהער קאָלאָניעס האָט געטראָפען אַ מאָל דאָס

אין דער מלחמה־צייט זענען די אויסערע מערק געווען געשלאָסען און פּאָמעראַנצען זענען דאָ גע־ווען בחצי חנם; כאָטש געהם און וואַרף זיי אין ים אַריין און דווקא ברויט האָט אויסגעפעהלט אין יענע קאָלאָניעס, דאַן האָבען אַרויסגעוויזען זייער לעבענס־פעהיגקייט די קאָלאָניעס פון גליל, וואו יעדער קאָלאָניסט איז המוציא לחם מן הארץ. אויך אין עמק־יזרעאל קען שוין אַזאַ געפאַהר פון פעהלען ברויט נישט זיין, דאָך זענען די לעצטע פאַר יאָהר געווען שווערע יאָהרען פאַר'ן עמק, וועלכער האָט טאַקע נישט געהאַט פאַר זיך גענוג ברויט, צוליב די אָנשיקענישען מן השמים. איין יאָהר נאָכ'ן אַנדער'ן האָבען זיך געמאַכט צופאַלען. דאָ איז געווען אַ טרי־קעניש: עס האָבען זיך פערמאַכט די „פענסטער פון הימעל". ווי עס דריקט זיך אויס די תנ"כ'ישע מליצה, און קיין רעגען איז נישט געגאַנגען. ארץ־ישראל, ווי בעקאַנט, לעבט אַ גאַנץ יאָהר פון די עטליכע חדשים רעגענס אום ווינטער. ווי איז אָ־בער ווען ווינטער געהען ווייניג רעגענס, ווירקט עס שלעכט אויף די ווינטער־ און זומער־תבואות. אַ צווייטען יאָהר איז געקומען אַנ'אַנדערע צרה: מייז, אין די מאָסען, ווי אַ מכה אין פּרעה'ס צייטען האָבען זיי געטון זייער איידעלע „מלאכה" אויף די פעלדער.

אַזוי זענען אַוועק עטליכע יאָהר, אָדער טרי־קעניש, ווען עס וואַקסט גאָרנישט, אָדער מייז ווען עס דאַכט זיך שוין יאָ אויס, אַז עס וועט זיין אַ גערעטעניש. דער עמק האָט זיך נישט גע־קאָנט שטעלען אויף די אייגענע פיס. אַלץ געמוזט אָנקומען צו הלוואות אויף איבערצוקומען די שווערע יאָהרען. בעזונדער האָט עס אַריינגעבראַכט אַ שלעכטע שטימונג, ווען מען זעהט אַ יאָהר נאָך אַ יאָהר געהט אַוועק: מען אַקערט און מען זייהט, מען שוויצט גענוג ביי דער אַרבייט — לסוף איז דאָס שפּיל פאַרן טייוועל. ווירקט עס גאַנץ נאַטירליך אויף דער שטימונג און עס פאַלט אַראָפּ דער מוט. עס קומט אַ נייער יאָהר, איז גאָר קיין חשק נישטאָ צו פונאַנדערנעהמען די הענט און ווייטער אויספיהרען אַלע נויטיגע שווערע אַרבייטען.

נישט אייביג אָבער הערשט די נאַכט־פינסטער־ניש: עס האָט דאָך אַריינגעשיינט די זון אין די פענסטער פון עמק־יזרעאל הייזער. דער יאָהר תרצ"ב איז פאַר אַ גרויסען טייל פון עמק־יזרעאל אַ גערעטעניש־יאָהר. אין די ערשטע חדשים פון יאָהר האָט זיך אויך דאָסמאָל אויסגעדוכט, אַז עס איז שוין אַנ'ענדע. די אַקערבוי אין עמק וועט שוין קיין תחית־המתים נישט אויפשטעהן. רעגענס זענען געווען ווייניג. די תבואה איז געווען בידעריג און דער פחד איז געווען גרויס. נאָהענט צו שניט־צייט האָט זיך אָבער די לאַגע גרונטיג געביטען. אַ געוויסע צייט זענען אַלץ געווען קיהלע וועטערען און דער תבואה־פרעסערישער מדבר־ווינט, האָט ־[...] יאָהר נישט געמוטשעט [...]

פריהערדיגע יאָהרען. די אונטערשטע שורה איז: אַ גערעטעניש. נישט אומעטום דערזעלבער מצב. אין נהלל'ער געגענד איז די לאַגע אויסער־געוועהנ־ליך גוט. ווייל זי איז בעהנטער צום ים און צו זייבע ווינטען. אין מרחביה'ער געגענד אויך נישט שלעכט, הגם צו נהלל קומט עס נישט. ערגער — אין מזרח־טייל פון עמק. אין געגענד פון עין־חרוד אָבער אויך דאָרט האָט מען זיך געריכט אויף פיל ערגער. עס איז דאָך נאָך געבליבען אַ געגענד וועל־כער האָט אינגאַנצען געליטען היי־יאָהר: דאָס איז דער געגענד פון עמק־הירדן, אין דער סביבה פון טבריה, אין אויך יענע ישובים: דגניה, כנרת א. אַז. וו. האָט מען פשוט פער־אַקער'ט די קליין־געוואַקסענע תבואה. איין כלל: וואָס ווייטער פון מיטעלענדישען ים, און וואָס נעהנטער צום עבר־הירדן — איז אַלץ ערגער. אין ס'רוב ישובים פון עמק־יזרעאל איז די גערעטעניש אַנ'אויסנאַהם. אין געגענד פון נהלל האָט די גערעטעניש פערצייכענט רעקאָרדען. עס דאַכט זיך דערייבער אינגאַנצען געביטען די שטי־מונג ביי די לאַנד־אַרבייטער. מען אַרבייט זעהר אינטענסיוו כדי אַראָפּצונעהמען די תבואה פון די פעלדער און נישט געבען די מעגליכקייט די מייז צו קומען מיט אַ „בעזוך".

דער אַלגעמיינער איינדרוק איז, אַז אין אַ סך עמק־ישובים ווערט פערווירקליכט דער אַלטער שפּריכוואָרט: „די, וואָס זייהען מיט טרעהרען — שניידען מיט פרייד".

י. לעווין.

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג ז' | 11 | תמוז תרצ"ב | יולי

זון-אויפגאנג 3.27
זון-אונטערגאנג 7.55

3000 זל. פאר 100 ארבייטסלאזע און פרנסהלאזע יודען

האט בעשטימט דער הילף-קאמיטעט ביי דער קהלה

נעכטען איז אין דער קהלה ענדליך פארגע-קומען א זיצונג פון הילף קאמיטעט פאר ארבייטס-לאזע און פרנסהלאזע יודען. די זיצונג האט זיך בעשעפטיגט מיט דעם אדורכקוקען די אנגעקומענע ביטעס וועגען אונטערשטיצונגען.

סך-הכל זענען אנגעקומען 500 ביטעס. בע-טראכט זענען געווארען 100, פאר וועלכע ס'איז בעשטימט געווארען א סומע פון 3 טויזענד זל. צוליב דעם, וואס ס'איז נאך נישט איינגע-מאנט געווארען דער צוזאג - עטאט, פון וואס ס'דארף צוזאמענגעשטעלט ווערען דער אונ-טערשטיצונגס-פאנד, איז בעשלאסען געווארען, זיך צו בעמיהען וועגען א הלוואה, און די דערמאנטע פערזאנען אויסצוצאהלען דאס געלד.

די איבריגע 400 ביטעס איז בעשלאסען געווארען צו בעטראכטען אין 10 טעג ארום.

קיין נייע בקשות וועלען פארלויפיג נישט אנגענומען ווערען, וועגען דעם טערמין פון אננע-מען נייע ביטעס, וועט בעזונדערס מיטגעטיילט ווערען.

שרעקליכע פאמיליע-טראגעדיע אין לאדז

ווייל מ'וויל נישט דערלאזען צום שידוך בעגעהען חתן-כלה זעלבסטמארד

א שרעקליכע טראגעדיע האט זיך די טעג אפגע-שפילט, גלייכצייטיג אין צוויי חסידיש-נגידישע היי-זער אין לאדז. די טראגעדיע ווערט דערשטיקט איבערעניג און מען בעמיהט זיך, אז זי זאל נישט קומען אין דער עפענטליכקייט.

די געשיכטע האט זיך אנגעהויבען נאך מיט א יאהר צוריק ווען אויף איינע פון די זומער-וואוי-נונגען היבטער לאדז. אין גלאוונער געגענד האבען געוואוינט אין איין ווילע די צוויי לאדזער מש-פחות מאניטץ און קאץ. מאניטץ האט געהאט א יונגע 18-יעהריגע טאכטער, קאץ א יונגען 20-יעה-ריגען זוהן. די צוויי פאמיליעס האבען נישט גע-הערט צו דער ספערע, אין וועלכער בחורים מיט מיידלעך זאלען זיך צונויפקומען, זיך בעקענען און צונויפרעדען. אויך דא האט באר געקאנט זיין א רייד וועגען א בעקאנטשאפט פון זעהען און מעהר נישט. די ליבע וויס אבער נישט, ווי זי פאלט און קאץ'ס בחור מיט מאניצעס מיידעל האבען זיך פערליבט, הגם זיי האבען כמעט קיין איין ווארט צווישען זיך נישט אויסגערעדט, וואלט דער'ין נישט בישט געווען קיין גרויס בייז, ווייל דער יונגער קאץ האט געפרובט דורך פערשידענע שדכנים צו בעוועגען דעם מיידעלס פאטער, אז ער זאל מסכים זיין זי חתונה צו מאכען פאר קאץ'ען, מאניטץ איז אבער פון א גרויסען יחוס און ער האט בשום אופן נישט געוואלט בעשטעהן אויפ'ן שידוך.

דערווייל האט דאס מיידעל מיט דעם בחור זיך אנגעהויבען צונויפקומען אין געהיים, אז קייבער זאל דאס נישט בעמערקען און פון די דאזיגע צו-זאמענקונפטען, האט זיך ענטוויקעלט א הייסער און עהרליכע ליבע, א ליבע, וועלכער קיינער אין דער וועלט איז נישט אומשטאנד פונאנדערצוריי-סען. קיין שום עצה האט דאס יונגע פאר אבער ב'שט געהאט, ווי אזוי זיך צו פעראייניגען אין אן איבי-גען בונד. אזוי זענען אוועק וואכען און חדשים. ביז דער יונגער קאץ האט פערטראכט א שרעקלי-כע זאך, ער האט צוגעזאגט דעם מיידעל, אז זי זאל ווערען זיין געליבטע, אז זי זאל מסכים זיין אויף צו לעבען מיט איהם ווי מאן און ווייב און דאן וועט מאניטץ שוין מוזען מסכים זיין אויפ'ן שידוך. דאס נאאיווע מיידעל האט זיך געלאזען צו רעדען און שוין גאר אינגיכען האט זי זיך דערוואוסט, אז זי טראגט א מוטער פון א לעבעדיגען נפש'ל, ווע-מענס פאטער ס'איז דער יונגער קאץ. ביטער איז דעם מיידעל געווארען דאס לעבען. זי האט נישט געהאט וועמען צו דערצעהלען איהרע צרות, ביז אין דערהיים האט מען זיך דערפון דערוואוסט. מאניטץ איז געווען ריקזיכטלאז בנוגע זיין טאכ-טער, ער האט זיך גארנישט געקענט פארשטעלען, אז אין אזא חסידיש און נגידיש הויז, האט גע-זאלט פאסירען אזא שרעקליכער פאל און נישט קו-קענדיג אויף די בקשות פון דער פאמיליע, האט מאניטץ ארויסגעטריבען זיין טאכטער און נישט געוואלט מעהר פון איהר הערען און וויסען. דאס אומגליקליכע מיידעל האט זיך פערשטעהט זיך, גע-ווענדעט נאך הילף צו איהר געליבטען קאץ, וועלכער האט איהר נישט אפגעזאגט קיין הילף. זיי האבען בעשלאסען ביידע צו ענטלויפען קיין אויסלאנד און דארט לעבען פון ארבייט, וועלכע זיי האבען גערעכענט צו געפינען.

מיט עטליכע חדשים צוריק זענען זיי ביידע אר-ווען קיין בעלגיען, קיין ארבייט איז אבער נישט אזוי לייכט געווען צו געפינען.

קאץ איז נישט געווען קיין שום פאכמאן, קיין שווארצע ארבייט האט ער אויך נישט געפונען, ווע-גען דעם, אז דאס מיידעל זאל בעקומען ארבייט אין דעם צושטאנד, אין וועלכען זי האט זיך גע-פינען האט אויך נישט געקענט זיין קיין רייד, פון וואנען קיין געלד צו נעהמען איז אויך נישט גע-ווען. ביידע האבען אנגעהויבען צו הונגערען, פון דער דירה, אין וועלכע זיי האבען געוואוינט אין שארלערוא האט מען זיי אויך געטריבען ווייל זיי האבען נישט געהאט מיט וואס צו בעצאהלען. פער-צווייפעלט און פערביטערט זענען זיי געבליבען אין דער פרעמד, ביז זיי האבען זיך ענטשלאסען אויף א פערצווייפעלטען שריט. עהערגעכטען איז קיין לאדז אנגעקומען די ידיעה, אז אין דעם צימער וואו זיי האבען ביידע געוואוינט, האט מען דאס מיידעל מאניטץ און דעם בחור קאץ געפונען פערג-סמטע מיט גאז. ביידע זענען בעגאנגען זעלבסטמארד.

די דאזיגע שרעקליכע טראגעדיע האט געמאכט א געוואלדיגען רושם אין די קרייזען, וואו ביידע דערמאנטע פאמיליעס זענען זעהר אנגעזעהען.

פשוט בערגער, דערנאך — טיל

אז מ'גייט צאהלען פאר שנאפס מיט העלנערלעך

(2) בשעתו האבען זיך אלעקסאנדער בער-גער און סטאניסלאוו טיל געלאזט וואויליגען אין דער שענק פון אלגא וואסיליעוו אויף זשגאווער 111.

אזוי-ווי בערגער האט נישט געהאט קיין חשק צו בעצאהלען פאר דער סעודה, האט די וואסי-ליעווא געמאכט א געוואלד.

און אז אויפ'ן געוואלד איז אנגעקומען פא-ליציי, האט די טיל געוואלט ראטעווען איהר פע-גלייטער, און פארגעלייגט דער שענקערין 2 טוץ קעלנערלעך פאר דער סעודה...

דאן האט זיך ארויסגעוויזען, אז די קעל-נערלעך שטאמען פון דער גנבה, וואס איז דעם 25 דעצעמבער פ. י. דורכגעפיהרט געווארען ביי איינעם יוזעף כראשטשיק אין געשעפט (אויף זשגאווער 45), און דאס געריכט האט נעכטען צוגעצ'פסק'ענט בערגער'ן — א האלב יאהר טורמע, און דער טיל — 2 חדשים.

קאנסום אין די הייסע טעג

ענדליך האבען מיר שוין אין פוילען ברען דעם זומער מיט די היצען. יעדער מענש דארף אין דער ערשטער רייהע זיך קליידען ענטשפרע-כענד צו דער הערשענדער היץ.

דעריבער איז דער איינציגער אין אונזער שטאט ווארען-הויז קאנסום ביי דער ווידזעוער מאנופאקטור, ראקיטשינער 54, פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל זומערדיגע, ווייסע, גלאטע און געדרוקטע סחורות אויף קליידער, בלוזקעס, שלאפ-רעק, פיזשאמעס, ווי אויך עלעגאנטע הערן- און דאמען-וועש פון דער העכסטער קוואליטעט, וואס ער פערקויפט צו אויסנאהמס נידריגע פרייזען. קאנסום בעזיצט אויך א גרויסען אויסוואהל גע-מוסטערטע באד-קאסטיומען און מענטעל-פלאושע-מאדע.

די שלאגערן פון קאנסום זענען די עלעגאנ-טע און דויערהאפטיגע ראוועךן, וואס זענען ענט-שפרעכענד צו די לאדזשער ברוקען, און ווערען פערקויפט צו אויסנאהמס ביליגען פרייז 120 ז. ס'איז דעריבער גארנישט קיין וואונדער, אז ביי די רעוועלאציאנס-פרייזען, טראץ דעם אוגערקע-סעזאן, איז שטענדיג אין די שעהנע זאלען פון קאנסום לעבעדיג.

דריי זעלבסטמארדע?

— דער 20 יעהריגער ראמאן בלאשטשיגסקי (אגראדאווא 20) האט זיך נעכטען פערסמט מיט יאדינע.

די 28-יעהריגע סטאניסלאווא טרעפקא (מא-רישינסקא 45) האט זיך פערסמט מיט עפיס אנ'-אומבעקאנטען גיפט.

די 18-יעהריגע אורשולא סטאס (מאכנאצקיע-גא 16) האט זיך פערסמט מיט זאלץ-זויער.

פאגאטאוויע האט זיי אפגעפיהרט אין שפי-טאלען.

היינט און פאלג. טעג!

די וואונדערשעהנע און גלענצענדע

NORMA SCHEARER

די העלדין פון פילם „פרייע נשמות"

אין איהר בעסטער קרעאציע אלס

די גרושה

ויהרענדע לעבענס-דראמע, וואס ענט-פלעקט די סייטענסאינטימע מענשליכע שוואכקייטען. — אין די הויפט-ראלען:

Conrad Nagel, Robert Montgomery

אויסער'ן פראגראם:

קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.

אנהייב אין געוועהנל. טעג 5 א זייגער נאכמ., שבת און זונטאג— 2.30 בייטאג.

הנחה בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען.

דער זאל איז ווענטילירט און געקיהלט.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אוירען-, נאז-, האלז-

און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאפאד 9

(קאנסטאנטינער), טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 10—12 און 5—7, נעהמט אויך אן

אין רעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—12.

לאדזשער שטאט-טעאטער

27 ציגעל-גאס 27.

יידיש דראמאטיש טעאטער אין ווילן

XVII יאר

ווילנער טרופע

דיר. מ. מזאה

היינט, מאנטאג, דעם 11 יולי ד. י.

4-טער גאסט-אויפטריט פון

זיגמונט טורקאוו

אין

„אנכל מאזעס"

3 אקטען מיט פראלאג (6 בילדער) פון שלום אש.

דראמאטיזירט: אידא קאמינסקא. רעזשי: זיגמונט טורקאוו.

בילעטען פון 50 גר. אן צו באקומען אין די שטאט-טעאטער-קאסעס: פון 1 ביז 3 נאכמ אין באשטעל-קאסע (פראוגוטא 1, קאמעראל-טעאטער), פון 7 אוונט אין שטאט-טעאטער

טאג-נאטיצן

אויפ'ן אדרעס פון מאגיסטראט

פאר די לאדזער איינוואוינער דארף מען ערשט נישט שרייבען, אז לאדז איז א שטאט פון רויך און שטויב, אז לאדז איז איינע פון די שטעט וואס האבען די מייסטערשאפט אויף מאנגעל פון בוימער, גרינס און גראז, אז לאדז איז א שטאט פון לונגען-קראנקע וואס זייער צאהל ווערט כסדר גרעסער.

דעריבער איז געווען איינס פון די גרעסטע זארגען פון יעדער שטאטישער זעלבסטפערוואלטונג צו פערגרעסערען די צאהל ערטער ווי דער לא-דזער ארבייטער, דער לאדזער מענש בכלל זאל אין די זומער-חדשים וואס וועניגער דארפען זיין אין זיין דירה, אין די דירות, וועלכע האבען א שם צוליב זייער אונהיגענישקייט, און זאל אין זיין פרייער צייט זיין וואס מעהר אויף דער לופט, אין די שטאטישע פארקען וואס זייער צאהל איז זעהר קנאפ.

אלע ווייסען, אז אין די הייסע זומער-טעג זענען די שטאטישע פארקען איבערפולט, אז מיט כוח מוז מען זיך ערגעצוואו אנ'ארט אויף א באנק.

אלע ווייסען אבער אויך, אז דער ארבייטער, אנגעשטעלטער און כתם-בעשעפטיגטער מענש, קען נישט געניסען פון גארטען און פון גרינס פריהער ווי אין די אוועגד-שעה'ן ווען ער ווערט פריי פון דער ארבייט, נאך מעהר ביי די היינטיגע קריטישע צייטען, ווען נאר א קליינע צאהל איינוואוינער האבען געקענט ארויספאהרען אויפן דארף, ווען די היצען זענען זעהר גרויס.

האט שוין דער מאגיסטראט געהאט בעשלא-סען, אז די שטאטישע פארקען זאלען זיין אפען אין די שפעטע אוועגד-שעה'ן, איז אבער דער גורל געפאלען אויף איין טייל פון דער בעפעלקערונג, וועלכע וואוינט ארום סטאשיץ-פארק און דער טייל קען נישט געניסען אין די אוועגד-שעה'ן פון א ביסעל אפפרישענדע לופט, פון א ביסעל גרינס און בוימער, פערשטעהט זיך, אז דער מאגיסטראט האט דערביי א תירוץ, דארט שפילט דאס זומער-טעאטער, דעריבער קען מען אין די אוועגד-שעה'ן נישט צריינלאזען קיין זייטיגען עולם.

וויל מען קען מען זאגען, אז ס'וואלט גליי-כער געווען, אז טויזענדער מענשען זאלען קענען געניסען פון פרישער לופט אין די הייסע זומער-נאכט, ווי דאס טעאטער זאל דארט שפילען, וואלט אבער אויך נישט געווען קיין בייז, אז דאס טע-אטער זאל שפילען, איז אבער דערמיט נאך נישט געזאגט געווארען, אז מ'דארף צוליב דעם אפשלי-סען דעם גאנצען פארק, פארוואס עפיס נישט די גאנצע גאס? מ'קען גאנץ לייכט מאכען א מחיצה, וועלכע זאל נאר פערנעהמען א טייל פון דעם גאר-טען און נישט צונעהמען די מעגליכקייט ביי דער בעפעלקערונג צו געניסען פון דעם פארק. דער מאגיסטראט דארף נאכקומען די דאזיגע קליינע פא-דערונג פון דער בעפעלקערונג.

א פראווינצער... א פראווינצער...

און לאזט זיך דאך נישט בעגנב'ענען

(2) אויף באלוטער פלאץ, אין דער „פא-טשעקאלניע" פון די צופאהר-טראמוואיען האט דער גנב עדווארד זאקזשעווסקי געהאלטען אין ארויס-ציהען א פאטפעל ביי דעם קאלישער סוחר אפרים זוסמאן.

זוסמאן האט אבער בעצייטענס דערפיהלט, אז דאס „קלעמעניש" ביים בוזעם האט קיין שום שייכות נישט מיט'ן הארצען, און ער האט דעם גנב געכאפט פאר'ן האנד און נישט אפגעלאזט.

פאסאזשיר-אויטא צושעדיגט א לאסט-אויטא

(2) אויף רוג 6 שיערפיען-גאס און אל. קאשטשושקי איז אנ'אויטא, געפיהרט דורך משה קעניגשטיין פון טאמאשאוו ארויסגעפאהרען אויף א האלב-לאסט-אויטא פון דעם מילך-און אייער-קאא-פעראטיוו (פון קאשטשושקי 29).

דער לאסט-אויטא איז שטארק צושעדיגט.

פעניגשטיינען האט פאליציי צונויפגעשטעלט א פראטאקאל.

מכּה שכירות פון אנגעשטעלטע

ווי דאַרף מען אינפאָרמירען די פינאַנץ-אַמטען

(2) עהערגעכטען האָט די לאָדזער פינאַנץ-קאַמער בעקומען פון פינאַנץ-מיניסטעריום א צירקו-לאַר, מיט וועלכען דאָס מיניסטעריום בילדעט א נייע אלגעמיינע פליכט פאר א געוויסער קאַטעגאָריע צו געבען די פינאַנץ-אַמטען ידיעות דורך אונטער-נעהמונגען מכּה שכירות, וואָס ארבייטער און אָנ-געשטעלטע בעקומען ביי זיי — לויט די פאָרשריפ-טען פון מלוכה'שען הכנסה-שטייער.

אָפּגעברענט א דאָרף

(2) מחמת א פעהלערהאַפטען קוימען איז נעכטען אוועק מיט'ן פייער כּמעט דאָס גאַנצע דאָרף אלעקסאַנדרוב, ראַדאָמסקער קרייז.

בסך הכל זענען פאַרברענט געוואָרען 13 וואוין-הייזער, 18 סטאַדאָלעס א.א.וו.

דער היזק בעטרעפט 50 טויזענד זל.

אונטער די רעדער פון א אויטא און א מאָטאָציקל

(2) נעכטען האָט אַן אויטא איבערגעפאָהרען אויף לאַגעווניצקא גאַס, נעבען נומער 30, דער 7-יאָהריגער יאַן בודא.

אויף פּיעטרקאָווער ווידער, נעבען די 90 גער נומערן איז דורך א מאָטאָציקל איבערגעפאָה-רען געוואָרען דער 35-יאָהריגער עדוואַרד סאָב-טשאַק.

ביידען האָט מען אין א געפעהרליכען צו-שטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָלען.

וואס שרייבט די פּרעסע וועגען מרים קאראלאווא

„פּאָסלעדניא נאָוואָסטי" (פּאַריז)

...מרים קאָראַלאָווא, האָט די גרעסטע שאַנ-סען צו געווינען די אויפמערקזאַמקייט פון די ליב-האָבער פון יודישען טעאַטער. זי בעזיצט א גענוג שטאַרקע שטימע, און איהר זינגען געפינט זיך פיל געפיל, אין דעם שפּילען דערקענט איהר באַלד דאָס אייראָפּעאישע טעאַטער, זי איז פרעהליך און טאַנצט זעהר שעהן.

„אַלג. צייטונג" (טשערנאָוויץ)

...ס'איז שווער אָבצושאַצען וואָס ס'איז פריער צו בעוואונדערען אין אָט דער פון גאָט געבענש-טער ארטיסטין מרים קאָראַלאָווא, צי איהר וואונ-דערבארע זיסע שטימע, צי איהר טאַנצען, אָדער איהר איינפאַך שפּילען, ווייל איהר ראָל „מלכּהלע" בעווייזט די קאָראַלאָווא אלע איהרע פעהיגקייטען אין דער גרויסער מאָס. אלס דאָרפס-מויד זינגט זי די פערשידענע פאָלקס-מעלאָדיעס און טאַנצט מיט אזא איינפאַכע נאַטירליכקייט, אַז ס'ווייזט אויס, ווי איהר האָלט זיך באמת געפונען אין א קליין דאָרף צווישען די ברייטע רוסישע סטעפּען, פון וואַנען די קאָראַלאָווא שטאַמט. און שפּעטער מיט א פער-טעל שעה זעהען מיר פאַר אונז די זעלבע מרים געלונגען פערמאַסקירט אלס ציגיינערין, וועלכע זינגט פאַר אונז די שעהנע אריע פון „טשאַרדאַש פיר-שטין", אַז נישט ווילענדיג טראַכט איהר, אַז זי האָלט אויך אין דער ראָלע נישט שלעכט געוועזען.

פּוילישער אדלער ווערט אראָפּ-גענומען פון טאַבאַק-געוועלבער

און פון די טאַבאַק-אויסארבייטונגען גופא

(2) לויט ווי מ'אינפאָרמירט אונז פון דער לאָדזער טאַבאַק-פאַבריק, האָט די דאָזיגע פאַבריק מיט עטליכע טעג צוריק בעקומען א צירקוליאַר, אין וועלכען די דירעקציע פון טאַבאַק-מאָנאָפּאָל פערוואָרענט אויף להבא צו בענוצען זיך אויף די שילדען, אויף די פּאַקונגען און אויף די פּאַפּיראָסן-גילזען, וואָס ווערען אויסגעארבייט דורך די מלוכה-שע טאַבאַק-פאַבריקען—מיט דעם מלוכה-עמבלעם, מחמת דעם, וואָס דער טאַבאַק-מאָנאָפּאָל איז א פּריוואַט-אונטערנעמונג, און עס איז נישט צנט-שפּרעכענד צו בענוצען זיך מיט דעם עמבלעם אויף די דאָזיגע אויסארבייטונגען.

די מלוכה-עמבלעמען וועלען אויך אראָפּגע-נומען ווערען פון די שילדען פון טאַבאַק-געוועל-בער און טאַבאַק-בודקעס.

אנשטאָט'ן מלוכה עמבלעם וועט פיגורירען א שוץ-מאַרקע פונ'ם מאָנאָפּאָל.

די פאַראָרדנונג גייט אריין אין קראַפט מיטן 1 אויגוסט ה. י.

ארויסגעגנב'עט פּופּציג אויסלאַנד-פּעסער

דרייסטע איינברוכס-גנבה אין קאַלישער קרייז-סטאַראָסטווע

(2) פאַריגע נאַכט איז אין דער קאַלישער קרייז סטאַראָסטווע אַדורכגעפיהרט געוואָרען א דרייסטע איינברוכס-גנבה.

די גנבים האָבען בעוויזען בלויז צוצונעהמען פופציג בלאַנקעטען פון אויסלענדישע פּעסער (נישט אויסגעפיהלטע) מיט די נומער'ן 227,526, 227,550 און פון 227,676 ביז 227,700 איינשליסליך.

די גנבים האָט מען נאָך דערווייל נישט גע-כאַפּט.

מ'האט געמאכט, און געמאכט

און ס'האט זיך געמאכט גאנץ פריילעך

(2) מיט א פּאָר חדשים צוריק האָט זיך דאָס יונגע פּאָרפאָלק, ראָמאַן טורטשאַק און זיין ווייב אַנ-טאָנינאַ אַרייגעצויגען אַלס סובלאָקאַטאָר'ען צו דעם שוסטער, דעם 25-יעהריגען היעראָנים גיזשענסקי, (זאַקאָנטנאַ 28).

אַז ס'האָט זיך נעכטען געמאַכט זונטאָג, האָט היעראָנים גענומען און געמאַכט אַנטאָנינאַ'ן א געד ווּיסען פאָרשלאָג... .

האָט זיך גראַד געמאַכט אַזוי, אַז ס'איז אָנגעקומען ראָמאַן, און דאָ האָט זיך ערשט געמאַכט פריילעך:

מען האָט זיך געכאַפּט פאַר מעסערס און דער סוף איז געווען אַז פּאַגאָטאָוויע האָט זיי אַלע דריי געמוזט באַנדאַזשירען.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

פערבאַנד-טרופּע פון א.א.פ. אין פּוילען. אָנפיהרונג: א. בעזמאַן.

איילט צו זעהן!

די לעצטע 3 מאָל „מלכּה'לע"

פּרייזען 50 גר. ביז 1.60 — פון

היינט, מאָנטאָג, 9 אָוו. ווייטערע גאַסט-שפּילען פון דער בער. אָפּערעטען-שוישפּילערין:

מרים קאראלאווא

אין דער זעהר אויסגעצייכענטער פרעהליכע אָפּערעטע

מלכּה'לע

אין 3 אַקטען פון וו. שומסקי. רעזשי: פ. קאַמבאַראַוו מיט אַנטייל פון יו-גענדליכן ליבה'בער **אדאלף טעפּנער**

די נייעסטע סענסאַציע „דעם בעקערס טעכטערל" מיט מ. קאַראַלאָווא.

פּרעמיערע אין די נאָהענטסטע טעג.

גוט מארגען!

אלץ די ליעטניקעס!..

אזא מזל האָבען זיי שוין, די ליעטניקעס; א גאַנצע וואָך איז שעהן און ליכטיג. א גאַנצע וואָך ברענט די זון, זי בראָט און פּרעגעלט ווי אין א באַק-אויווען. און ווי עס קומט פרייטאָג פאַרנאַכט פערציהט זיך א וואָלקען, ס'נעמט בלאָזען א ווינט, און ס'געמט גיסען ווי פון צעבער'ס...

אזא מזל האָבען שוין די ליעטניקעס; אזוי לאַנג ווי זיי זיצען אין דער שטאָט, געהט אַלץ גליין, טאָמער גרייטען זיי זיך ערב-שבת צו געני-סען פון אַביסעל „צונג דאַטשע". טוט זיי „פּאָ-טשאָפּניען" א שלאַקס-רעגען, און קומען צו די ווייבער ווי אָפּגעצוואָגענע קעץ!.

און ווי לצים שמועסען, האָבען מיר די „בוזשע" פון פערגאַנגענעם פרייטאָג, אויך צו פער-דאַנקען... די ליעטניקעס; א גאַנצע וואָך זענען געווען היצען, אז מ'האָט נישט געקענט כאַפּען דעם אָטעם. די זון האָט געברענט און געגליהט, אַז מ'האָט זיך נישט געקענט קיין אָרט געפינען, און ווי נאָר די ערשטע פּאַרטיע ליעטניקעס האָ-בען געפּאַקט זייערע דאַטשע-טשעמאָדאַנעס, איז דער הימעל געוואָרען אַנ'אָנגעברוגז'טער, א ווינד האָט א שמייס-געטון, און שטאָטס פּראָטעסטען האָבען גענומען פליהען... טעלעגראַף-סלופּעס און פּאַרקאַנעס, און א מבול איז געקומען אויף דעם זינדיגען לאָדז...

אַלץ צוליב די ליעטניקעס! אָבער וואָס זע-נען מיר, אומשולדיגע שטאָט-מענשען שולדיג? וואָס זענען מיר שולדיג, אַז די ליעטניקעס פאָה-רען פרייטאָג פאַרנאַכט אויף די דאַטשעס, וואָס?

אפשר וואָלטען אונזערע ליעטניקעס געענ-דערט דעם דאַטשע-סדר? אפשר וואָלטען זיי, שטאָטס פאָהרען אויף די דאַטשעס ערב-שבת, געפאָהרען ערב-זונטאָג?!...

אַב—נעק

ראדיא-פּראגראם

מאָנטאָג, דעם 11 יולי

11,58 — צייט-סיגנאַל, 12,10 טעגליכע פּרעסע-איבערזיכט 12,40 מעטעאָראָלאָגישער קאָ-מוניקאַט. 12.45 גראַמאָפאָן-פּליטען, 3,40 גראַמאָ-פאָן-פּליטען, 4,35 קאָמוניקאַט פאַר פישער און שווימער. 4,40 שמועסען אין דער פראַנצויזישער שפּראַך. 5 פּאָפּולערער קאָנצערט. 6 רעפּעראַט 6,20 לייכטע מוזיק. 7,15 פערשידענעס. 7 35 ראַדיאָ-פּרעסע. 7,45 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזשער האַנ-דעלס-קאַמער. 8 אָפּערע פון גראַמאָפאָן - פּליטען. 10.45 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 10.50 ספּאָרט-ידיעות. 11 טאַנץ-מוזיק.

• • •

אויסלאַנד

4,45 פּאַריז קאָמפּאָזיטאָרען-קאָנצערט 9,45 קאָפּענהאַגען – סימפאָנישער קאָנצערט. 9.50 דאַ-ווענטרי – קאַמעראַל-קאָנצערט.

=:§:=——

ר. איזראעל

דאס בופעט-מיידעל

א סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

(65

— אַ ביי אָנשיקעניש, האָט קאַרל געזאָגט צו ראָבערטען, וואָס האָבען זיי אין לאָדז שוין ווידער אָנגעאַרבייט, שוין ווידער אַ נייעם קרבן.

— וואָס טשעפּעט דאָס מיך, דו לעגסט צו צו דעם געשעפט. דו נעהמסט דאָך דערפאַר גוט בעצ-צאָהלט.

—אָבער בערלין איז פערבונדען מיט ריזיקא, דאָרט היט מען צופיל, דאָרט קען מען זיך אַריינ-פּלאָנטערען אין אַ גאַנץ אומגוטיגען געשעפט.

— דו קענסט דאָך דיך נישט אָפּזאָגען פון דעם ,דו מוזט דאָך אויספיהרען דעם אויפטראַג פון דעם לאָדזער געהיימנישפולען אָנפיהרער.

— פערשטעהט זיך, האָט קאַרל געזאָגט, אַז איך וועל זיך דערפון נישט אָפּזאָגען. איך טראַכט נאָר ווי אַזוי דאָס אויסצופיהרען. די יונגע „נקבה" דאָ איבערלאָזען ביי מאַטילדאַן איז גאָרנישט קיין געשעפט. זי איז אַנ'אַלטע אַדורכגעטריבענע „מוה-מע", וועלכע וועט זי אונז אַפּרוימען פון אונטער דער נאָז, אויב מיר ווילען עפּעס אויפטוען, מוזען מי'ר דאָס מיידעל מיטנעהמען קיין בערלין, זי דאָרט האַלטען און ערשט, ווען מיר וועלען בעקומען ווייטערדיגע בעפעהלען פון לאָדז, וועלען מיר ווי-סען, ווי אַזוי ווייטער צו האַנדלען.

ראָבערט איז געווען צופרידען, וואָס קאַרל וויל מיטנעהמען אַלאַ'ן קיין בערלין. ער וועט זי דאָ קענען אַ צייט לאַנג אָפּהיטען, און אפשר שפּע-טער אַרויסראַטעווען אינגאַנצען פון דער נעץ. אין וועלכער זי איז שוין אַריינגעפאַלען.

— פערשטעהט זיך, האָט ראָבערט געזאָגט, אַז מ'קען דאָס מיידעל נישט לאָזען ביי מאַטילדאַן. מיר מוזען זי מיטנעהמען קיין בערלין, אָבער וואָס וועלען מיר איהר זאָגען, ווי אַזוי וועלען מיר אויס-טייטשען דאָס, וואָס מיר האָבען געענדערט אונ-זער פּלאַן.

— צו אַלדע שוואַרצע יאָהר, האָט קאַרל זיך צובייזערט, צו וואָס פּאָהרסטו מיט מיר אין וועג אַריין, אַז דו פרעגסט מיך יעדעס קלייניגקייט, וואָס דו זאָלסט רעדען, וואָס דו זאָלסט טוען, וואָס דו זאָלסט עסען און נאָך אַזעלכע זאַכען. ביי די ריינטי-גע רייזע ביזט דו עפּעס אינגאַנצען פערנאַרט גע-וואָרען, דאָס האָט קיינמאָל נישט געפּלעגט צו פּאַ-סירען.

ראָבערט האָט זיך אַביסעל פערשעהמט און האָט געשוויגען. איהם אַליין איז דאָס אויסגעקר מען מאָדנע, וואָס ער קען זיך מיטאַמאָל קיין עצה נישט געבען, וואָס ער איז געוואָרען ווי אַ לעמעלע, בנוגע דעם יונגען מיידעל, וועלכע האָט אַזוי פיל צוטרוי צו איהם, און מיט וועלכער ער וואָלט געקענט טוען וואָס נאָר ער וואָלט געוואָלט.

— אַלזא, זעה, האָט קאַרל געזאָגט, אַז מיר זאָלען קענען מאָרגען אַרויספאָהרען קיין בערלין, אויך מאַטילדא, און אַפילו סטעפא דאַרפען דערפון נישט וויסען. סטעפען וועל איך שוין משלח זיין צוריק קיין וואַרשא.

ראָבערט איז אַוועק צו אַלאַן, וועלכע האָט אויף איהם געוואָרט מיט גרויס אומגעדולד.

— איך בין שוין גרייט אָפּצופאָהרען ה' האַר-סיני, האָט אַלאַ אַ פרעהליכע געזאָגט. איך ווייס גאָרנישט, ווי אַזוי איך וועל אָפּדאַנקען דער פרוי מאַטילדא און דעם פריילין סטעפא, דורך די עט-ליכע טעג, וואָס איך געפין זיך ביי זיי אין זייער הויז, האָב איך גענאָסען פון אַזוי פיל גאַסט-פריינדליכקייט, אַז איך ווייס ווירקליך נישט, מיט וואָס....

— אמת זיי האָבען זעהר פיל געטון פאַר אייך.

— אָבער נישט בלויז זיי, איהר אַליין טוט דאָך מעהר, פון אייך איז דאָך איצט אָנבעלאַנג מיין גאַנצע צוקונפט.

— נאָר נישט איבערטרייבען, פריילין פיקער-שטיין, מיר טוען אייך גאָרנישט קיין טובה. ס'האַנ-דעלט זיך נאָר וועגען אַביסעל מענשליכקייט, פאַר וואָס זאָלען מיר אייך נישט פאַרלעגען אַ פּאָסטען. דעמאָלט, ווען ער איז פריי. אָבער ליידער בין איך אייך טאַקע איצט געקומען זאָגען, אַז מיר קע-נען נאָך נישט אַוועקפאָהרען קיין שפּאַניען. די געשעפטען האָבען אונז פערהאַלטען און מיר מו-זען צוריקפאָהרען אויף עטליכע טעג קיין בער-לין.

אַלאַ האָט זיך אויף אַ מינוט דערשראָקען. דאָס גליק איז נישט געגאַנגען צו נעהמען אַזוי לייכט, זעהט אויס, אַז מיר מוזען נאָך האָבען פערשידענע שוועריגקייטען. זי איז אָבער באַלד געקומען צו זיך, און אַזוי ווי ראָבערט'ס אַנ'אַלטע בעקאַנטע, האָט זי זיך אָנגערופען:

— אויב אַזוי וועל איך דאָ אין פּאַריז אויס-זוכען מיינע בעקאַנטע, און בלייבען ביי זיי ביז איהר וועט צוריקקומען אַהער, כּדי איך זאָל מיט אייך קענען ווייטער פאָהרען.

— קודם-כּל וואָלט איך געוואָלט פריילין פיי-ערשטיין, אַז דאָס פריילין סטעפא זאָל נישט ווי-סען וועגען דעם, ווייל איך האָב זיך איבערגעלייגט, אַז זי פיהרט עפּעס פערשידענע אינטריגעס געגען אייך און געגען מיר מיט מיין ברודער, און מיר האָבען דאָס שטאַרק פיינד. פאַר אונז אין מיטעל אייראָפּא זענען די דאָזיגע זאַכען אינגאַנצען פר-רעמד. ס'טוט מיר זעהר לייד, וואָס ס'איז אַריינ-געטרעטען אזא קליינע שטערונג אין אונזער פּלאַן, מיר וועלען זיך אָבער בעמיהען דאָס צו פערריכטען אויפ'ן בעסטען אופן.

— איך וועל ווייטער נישט בלייבען ביי דער פרוי מאַטילדע, איך וועל נאָך היינט אויפזוכען מיי-נע בעקאַנטע, איך האָב זייערע אַדרעסען און דאָרט וועל איך וואַרטען, ביז איהר וועט צוריקקומען און מיך מיטנעהמען, פערשטעהט זיך, אויב איהר וועט וועלען....

— איהר בעלייידיגט מיך, פריילין אַלאַ, א הר דאַרפט וויסען, אַז אונזער בעקאַנטשאַפט איז שוין איבערגעגאַנגען, יעדענפאַלס ביי מיר, אין אַ פריינד-שאַפט, און אפשר נאָך ווייטער....

— איהר טרייבט אַביסעל איבער, האָט אַלאַ געזאָגט קוקענדיג אויף דער פּאָדלאָגע.

— ניין, איך איבערטרייב גאָרנישט. איהר זענט די ערשטע פרוי, וועלכע האָט מיך פערכאַפּט, וועלכע האָט איבערגעענדערט מיין נשמה, וועלכע האָט אָנגעפיהלט מיין האַרץ מיט געפיהלען, וועלכע איך האָב ביז־אַהער נישט געקענט. איהר זענט די ערשטע פרוי, וועלכע האָט איבערגעענדערט מיי-נע אנשויאונגען אויפ'ן לעבען און אויף מיין איי-גענער צוקונפט.

אַלאַ האָט איהם נישט איבערגעריסען די רייד, פערקעהרט, זי איז געווען צופרידען פון די ווער-טער.

(פאָרטזעצונג קומט)

די לוויה פון דער ארטיסטקע רעגינא לובארטאווסקא

נעכטען 11 אינדערפריה איז פון טהרה־הויז ביים בית־עולם פאָרגעקומען די לוויה פון דער יונג־פערשטאָרבענער, יודישער אַקטריסע, פרוי רעגינא בלאַט־לובאַרטאָווסקאַ.

צו אָפּגעבען דעם לעצטען כבוד דער פערשטאָרבענער איז געקומען אַ גרויסער עולם פון איהרע פריינד און בעקאַנטע, צווישען זיי, די גאַנצע יודישע אַרטיסטישע משפחה, וואָס געפינט זיך אין לאָדז.

די אַרטיסטען יוסף סטרוגאַטש און ש. לאַנדוי האָבען אין האַרציגע וואַרעמע טיף־ריהרענד מספּיד געווען די פערשטאָרבענע, הערמאָהנענדיג איהר זעלטען־גוטען כאַראַקטער, איהר נישט־דורכשניטלי־כען אַרטיסטישען טאַלאַנט און שווער־ען דערגער־וועג וואָס זי האָט אַדורכגעמאַכט אין יודישען טעאַטער, און וואו ס׳איז איהר אָפט ביי די שטיף־קינדער פון דעם יודישען גורל אויסגעקומען צו זיין — אַ שטיף־קינד.

געגן „געצוואונגענעם יום-טוב“

זענען די אנגעשטעלטע פון דער מעכאנישער אפטיילונג ביי פ.ק.פ.

(2) בשעתו איז אין לאָקאַל פון באַהן־אַרבייטער־פעראיין (פילינסקיעגאָ 77) פאָרגעקומען אַ גרויסער מיטינג פון דער מעכאַנישער אָפּטיילונג ביי פ.ק.פ. פון לאָדזער באַהן־קניפּ אויף וועלכע די פערזאַ־מעלטע האָבען בעשלאָסען מכוח׳ן פערקלענער׳ען די אַרבייטס־טעג אין פ.ק.פ. ביז 20 אין חודש, בעפול מעכטיגען די פערוואַלטונג פון פעראיין צו אויסאַר־בייטען אַנ׳ענטשפּרעכענדען פראָטעסט־מעמאָרי־אַל צום קאָמוניקאַציע־מיניסטעריום געגען דער פער־אָרדנונג פונ׳ם מיניסטעריום דורך וועלכען עס ווער׳ען שטאַרק פערקלענערט די פערדינסטען פון די אַר־בייטער.

עהער־נעכטען איז דער מעמאָריאַל שוין אויסגע־פערטיגט געוואָר׳ען און מ׳האָט איהם איבערגעשיקט אין דער צענטראַלע פון באַהן־אַרבייטער פערבאַנד, פון וואַנען ער וועט דורך אַ ספּעציעלע־ דעלעגאַציע איבערגעגעבען ווער׳ען דעם באַהן־מיניסטער.

אין פעטריקאוו ווערן פער-שפרייט פאלשע 20.-זלאטעס

(2) לעצטענס האָבען זיך אויפ׳ן פעטריקאָווער געלד־מאַרק בעוויזען אַ סך פאַלשע 20־ער זלאָטעס.

די פאַלסיפיקאַטען זענען זעהר אומגעלומפּערטע אויסגעפיהרט אויף שלעכטען פּאַפּיר, און אָהן דעם וואַסערצייכען, אַזוי אַז ס׳איז זייער לייכט צו דערקענען.

פּאָליציי זוכט די געלד־פעלשער.

טעאטער „סקאלא“, שרודמיעסקא 15.

גאסטשפילען פ׳ן דער וועלט-בעריהמטער קינסטלערין, שטערן פון ניו-יאָרקער קונסט-טעאַטער

בערטא גערסטען מיט אנטייל פון קלארא סעגאלאוויטש

היינט, מאנטאג, 9 אוונט — צום 4-טען מאָל — 2-טע פּרעמיערע! פּאָפּולערע פּרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

ראספוטין

ביהנע-רעפּערטואַר אין 6 בילדער מיט פּראָלאָג פון אל. טאָלסטאָי און שטשעגאלעוו. רעזשיסירט, איבערז. און ניי-אינסצעניז.: מארק ארנשטיין

אין IV בילד: ציגיינער-קאַבאַרעט, אין וועלכען עס בעטיי־ליגט זיך אַ אָריגינעלער ציגיינער-טאַבאָר פון סאָליסטען און טענצער.

בילעטען אויף אלע פאָרשטעלונגען אין קאַסע פון טעאַטער „סקאַלאַ“ פון 11—1, פון 5—9 און שבת א גאנצען טאָג. דאָס טעאַטער איז מעכאַניש ווענטילירט און עס איז זעהר קיהל.

לעאָז שקורניק נ״ע

נעכטען איז אין לאָדז געשטאָרבען אין עלטער פון 63 יאָהר דער בעקאַנטער לאָדזער פאַבריקאַנט און כלל־טוער לעאָן (אָשר־לייב) שקורניק.

דער פערשטאָרבענער, וואָס איז געווען זעהר בעליבט און געאַכטעט אי זדי ברייטע קרייזען פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, איז אין משך פון 34 יאָהר געווען פאַבריקאַנט אין אונזער שטאָט.

ער האָט אָפּגעגעבען פיל מיה און צייט פאַר געזעלשאַפטליך־אָרגאַניזאַציאָנעלער און פילאַנטראָפּי־שער אַרבייט, זייענדיג לאַנגע יאָהרען אַקטיוו, אַלס פערוואַלטונגס־מיטגליד פון פאַבריקאַנטען־פעראיין און פון „לינת החולים“.

דער פערשטאָרבענער איז בעקאַנט געווען אַלס מענש מיט אַ סך מעלות — מיט אַ פיינפיהלענד האַרץ, וואָס האָט זיך בעזונדערס וואַרעם אָנגערופען אויף מענשליכער נויט.

געשטאַמט האָט דער פערשטאָרבענער פון בריסק. זיין פאָטער איז געווען אַ באַנקיר, און פון דער מוטערס צד האָט ער געשטאַמט פון רבנים.

כבוד זיין אַנדענקען!

אפטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט בייכאַכט דיזשורירען: מ. קאצפּער־קיעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקעוויטש (קאָפּער־ניקא 26), י. זונדעלעוויטש (פעטריקאָווער 25), סאָקאלעוויטש און שאט (פשעיאַזד 19), מ. ליפּיעץ (פעטריקאָווער 193), ריכטער און לאָבאָדא (11 ליסטאָפּאַד 86).

דאס טיכעל נער איז ארויס פון די ברעגען

(2) צוליב דעם עהער־נעכטיגען שטורעם איז דאָס קליינע טייכעל נער אין רודאַ־פּאַביאַניץ אַרויס פון די ברעגען און אָנגעמאַכט גרויסע שאָדענס אין דער נאָהענטער סביבה. שטאַרק האָט דערביי געלי־טען די זריעות אין די גערטנער.

דער בעקאַנטער סטעפּאַנסקי־גאָרטען איז אינ־גאַנצען פערגאָסען געוואָר׳ען.

בעת דער רעטונגס־אַקציע זענען שווער פער־וואונדעט געוואָר׳ען דער אַרבייטער ולאַדיסלאַוו ווירוויאַק און דער זוהן פון דעם גאָרטען־אינהאַבער ראָמאַן סטעפּאַנסקי.

איצט איז שוין דאָס וואַסער אָפּגעפאַלען.

ערפאלג פון „אנקל מאזעס“

ביי די „ווילנער“

די ערשטע פאָרשטעלונגען פון דער ווילנער טרופּע אין שטאָטישען טעאַטער זענען אַ דורך מיט גרויס ערפאָלג.

שלום אש׳ס „אָנקעל מאָזעס“ רעזשי זיגמונט טורקאָוו, וועלכער שפּילט אויך די טיטעל־ראָלע רופט כסדר אַרויס ענטציקונג ביים עולם.

די פאָרשטעלונג, איז ווי תמיד ביי די „ווילנער“ ריין, ציכטיג און אינטערעסאַנט.

היינט צום פירטען מאָהל „אָנקעל מאָזעס“.

די לעצטע טעג „מלכה׳לע“

מיט מרים קאראלאווא

צוליבן ריזיגען ערפאָלג פון דער בעריהמטער שוישפּילערין מרים קאראלאווא אין דער אויסגע־צייכענטער אָפּערעטע „מלכה׳לע“ ווערט די דאָזיגע אָפּערעטע נאָך געגעבען ביז מיטוואָך צו ביליגע פּרייזען.

אין די נאָהענטסטע טעג ווערט אויסגעפיהרט מיט דער גרויסער קינסטלערין מרים קאָראַלאָווא אַ סענסאַציאָנעלע קאָמישע אָפּערעטע א. נ. „דעם בעקער׳ס טעכטער׳ל“.

פון „סקאלא“-טעאטער

היינט ווערט אין „סקאלא“-טעאטער ווייטער געשפּילט צום 4-טען מאָל מיט גרויס ערפאָלג „ראַספּוטין“ מיט בערטא גערסטען בראש.

קלײנע אנאנסען

אין „ביילעם פאלקסבלאט“

זענען א גוט און ביליג מיטעל

צו שטעלן זיך אין פערבינדונג מיט די פעראינטערעסירטע!

ווער עס וויל: 1) געפינען אַ לאָקאַטאָר אָדער אַ סובלאָקאַטאָר
2) געפינען אַ וואוינונג אָדער אַנ׳ענצעל צימער
3) געפינען אַנ׳אַרבייטער, אַנ׳אַנגעשטעלטען
4) פערקויפען א הויז אָדער אַ געגענשטאַנד
5) קויפען עפּעס געלעגענהייטליך
6) בעקומען אַ פּאָסטען —

זאל אויפגעבען א קליינע אנאנס אין „נ׳ פאלקסבלאט“

קויפט ביי אונזערע אנאנסען-געבער

טעלעגראמען

דער היסטארישער דאקומענט

ווער עס האט אלץ אונטערגעשריבען דעם לאזאנער אפמאך

לאָזאַן, 10 (ספּ. טעל.)

דעם לאָזאַנער אָפּמאַך האָבען אונטערגעשרי־בען פאָלגענדע מלוכות:

בעלגיען, פראנקרייך, יאַפּאַן, פוילען, גרויס־בריטאניען, דייטשלאנד, איטאליען און 4 ענגלישע דאָמיניעס.

דער אָפּמאַך בלייבט אָפען צום אונטערשריי־בען פאר די איבעריגע אנטיילנעהמער פון דער קאָנפערענץ.

דער דאָקומענט טראָגט דעם שטעמפּעל פון דער שטאָט לאָזאַן. דאָס איז דער זעלבער שטעמ־פּעל, וועלכער איז אין 1525 אויסגעניצט געוואָרען ביים אונטערשרייבען דעם פרידען צווישען בערן און פרייבורג מיט לאָזאַן.

בלוטיגע וואהלען אין רומעניען

בוקאַרעשט, 10. (ספּ. טעל.)

די פּאַרוואַהל־קאַמפּאַניע אין רומעניען איז גע־קומען צו איהר קולמינאַציאָנס־פּונקט, און האָט גע־בראַכט צוקרבנות אין מענשען.

מחוץ דעם בלוטיגען פאַל אין בוזאו וואו עס איז אַלס קרבן געפאַלען דער גערו. ליבעראַלער סענאַ־טאָר יאַנעסקו־בראַדעגאַו, ווי אויך דער מיטגליד פון דער פּויערען־פּאַרטיי באַיאַנג־פּאַסטאַ. איז אין מאָלדאַוויען, נאָך אַ מיטינג פון דער ליבעראַלער פּאַר־טיי, געקומען צו אַ בלוטיגען צוזאַמענשטויס צווישען די אַנטיילנעהמער פון מיטינג מיט די אַנהענגער פון דער נאַציאָנאַל־פּויערישער פּאַרטיי.

אין רעזולטאַט איז געפאַלען אַ טויטער דער מיטגליד פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי טאַטאַרו.

די הסכמה פון טערקיי ארייג־צוטרעטען אלס מיטגליד אינ׳ם פעלקערבונד

אַנגאָראַ, 10. (ספּ. טעל.)

די טערקישע רעגירונג האָט טעלעגראַפיש מיט־געטיילט דעם סעקרעטאַריאַט פונ׳ם פעלקער־בונד אַז טערקיי איז גרייט אַריינצוטרעטען אין דעם פעלקער־בונד אַלס אַ מיטגליד.

אגראר-מאראטאריום אין אונגארן

ווין, 10 (ספּ. טעל.)

פון בודאַפּעשט מעלדעט מען: היינט איז פערעפענטליכט געוואָרען א פעראָרדענונג וועגען א מאָראַטאָריום פאַר לאַנדווירטען.

דאָס מאָראַטאָריום זאָל דויערען ביז׳ן 31. אָקטאָבער ה. י.

די פערזאָנען, וואָס האָבען דאָס רעכט צו געניסען פונ׳ם מאָראַטאָריום זענען גענוי אָנגעוויזען.

דאָס מאָראַטאָריום איז נוגע די חובות, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען פאַר׳ן 31. מערץ ה. י.

„ראטעוועט די פערד“!

אין סאָוויעט-רוסלאַנד פיהלט זיך לעצטענס א שטאַרקער מאַנגעל אין פערד, פון וואָס די פּרי־לינג-אַרבייט כמעט אין אלע געגענדען האָט זעהר א סך געליטען.

די כבה דערפון איז, וואָס די פּויערים זענען געווען אין כעס פאַר דער געצוואונגענער קאָלעק־טיוויזאַציע און אין א סך ערטער די פערד פשוט אויסגע׳הרגעט. אנדערע פּויערים האָבען זיך אָפּגע־זאָגט צו קאָרמענען די פערד, נישט געוואָלט טון די פעלד-אַרבייט, וואָס איז נויטיג צו שאַפען פי־טער, און די חיות מיט געוואַלד פערטריבען. א סך פערד זענען אויף אזא אופן אומגעקומען און א סך זענען געוואָרען ווילד.

נאָך אורזאַך איז געווען דער גלויבען, אז ווי באַלד די רעגירונג האָט צוגעזאָגט צוצושטעלען טראַקטאָרען און אנדערע מאַשינען פאַר דער פעלד־אַרבייט דאַרף מען בכלל קיין פערד נישט האָבען.

די פּויערים האָבען געגלויבט די פערשפּרע־כענס פון די צו־איבערגעאייפּטע פּאַרטיי־אַגיטאַטאָ־רען און דערווייל שטאַרק פערנאַכלעסיגט זייער אויפפּאַסונג אויף די פערד. נישט גענוג וואָס עס פעלט כסדר אויס פערד-קראַפט, פאַלען נאָך מאַסע־פערד ביי דער אַרבייט—צוליב הונגער און אלער־ליי קראַנקהייטען.

אלע סאָוויעטישע צייטונגען זענען דעריבער איצט פול מיט אויפרופען: „ראַטעוועט די פערד!“

שרייבשעהן, שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאליגראַף

ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס.

אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרנישט.

די עלטער שפּילט קיין ראָלע נישט.

19 זאַוואַדזקאַ 19, 1. שט., פראָנט.

פארוואס געהט מען איז פוילן בארוועס און מ׳עסט קארטאפעל

נישט ערנסטער ענטפער פון א פוילישער צייטונג אויף א פראנצויזישען אנגריף

אין פּאַריז געהט אַרויס אַ וואָכענבלאַט, וואָס דרוקט נישט קיין אייגענע אַרטיקלען, נאָר גיט בלויז אויסצוגען פון אַרטיקלען, וואָס זענען גע־דרוקט אין צייטונגען פון אנדערע לענדער.

דאָס וואָכענבלאַט וואָס הייסט „לי“ האָט צוריק שוין מיט עטליכע וואָכען אָפּגעדרוקט אַנ׳אַרטיקעל פון אַנ׳אַנדער צייטונג. דער דאָזיגער אַרטיקעל איז שטאַרק פּויליש-פיינדליך. אין איהם ווערט גע־זאָגט, אַז ס׳וואָלט געווען אַ יושר אָפּצוגעבען פּאָ־מערן די דייטשען.

פערשטעהט זיך, אַז די פּוילישע צייטונגען זענען שטאַרק אַרויסגעטראָטען געגען „לי“. די צייטונג האָט זיך אָבער מיט׳ן ערשטען אַרויסטריט נישט בעגנוגענט און איצט האָט זי ווידער איבער־געדרוקט אַנ׳אַרטיקעל פון עפּיס אַ צייטונג, אין וועלכען ס׳ווערט דערצעהלט וועגען דעם שרעק־ליכען הונגער וואָס הערשט אין פּוילען.

„די פּוילישע פּויערים — שרייבט די צייטונג — געפינען זיך אין אַזאַ מין נויט, ווי קנעכט אין מצרים, ווי די פּאַריער אין אינדיען, מעהר ווי אַ העלפט פון די פּוילישע פּויערים געהען באָר־וועס און דערנעהרען זיך בלויז מיט קאַרטאָפליעס“.

די פּוילישע סאַנאַטאָרישע צייטונג „עקס־פּרעס פּאָראַנני“ איז צוליב דעם אַרטיקעל פון „לי“ אַרויס מיט אַ גרויסען ענטפער און זידעלט דאָס פראַנצויזישע וואָכענבלאַט צוליב דעם, וואָס זי פערשפּרייט איבער דער וועלט וועגען פּוילען רכילות, אַזעלכע זאַצען וועגען וועלכע קיינער ווייסט אפילו נישט. דער „עקספּרעס פּאָראַנני“ ענטפערט אָבער נישט ערנסט וואָס מען הערט מיט׳ן הונגער אין פּוילען, נאָר פּרובט זיך צו וויצלען אויפ׳ן חשבון פון דער פראַנצוי־זישער צייטונג, וואָס קומט אַרויס גאָרנישט ווירדיג און איבערצייגענד. דער „עקספּרעס פּאָראַנני“ שרייבט:

דאָס וואָס די צייטונג „לי“ גיט איבער, אז אַ העלפט פּויערים געהן באָרוועס מוזן מיר מיט חרפּה זיך מודה זיין, אז אום זומער בעת דער פעלד־אַרבייט געהען די מעהרהייט פון די פּוילישע פּוי־ערים טאַקע באָרוועס, אַזאַ מנהג איז שוין ביי אונז.

וואָס שייך יונגע קאַרטאָפעל עסען מיר זיי מיט זויער-מילך, און דאָס נישט בלויז די פּויערים, נאָר די גאַנצע געזעלשאַפט. דאָס זויערע קרויט האָבען מיר שוין אויפגעגעסען. איצטער עסען מיר יונג קרויט און מיר גרויסען זיך דערמיט—דאָס איז אויך אַזאַ מנהג ביי אונז“.

דער „עקספּרעס פּאָראַנני“ פערענדיקט:

„דאַגעגען ווערים, וואָס די פראַנצויזען עסען טאָג-טעגליך, עסען מיר נאָר אין דער צייט פון אַ הונגער. דאָס לעצטע מאָל האָבען מיר זיי געגע־סען אין דער צייט פון דער דייטשער אָקופּאַציע. איצטער עסען מיר זיי מעהר נישט“.

איהר פערשטייט? די פראַנצויזען מוזען גע־בעך עסען ווערים, ווייל זיי האָבען נישט וואָס צו עסען. דערפאַר אָבער „מיר אין פּוילען“ עסען יונ־גע קאַרטאָפעל מיט זויער מילך, יונג קרויט און נאָך אַנדערע גוטע זאַכען.

מיט אַזאַ „ערנסטען“ ענטפער וועט די פראַנ־צויזישע צייטונג זיכער נישט איבערצייגט ווערען.

בעקאנטמאכונג.

אין מיין ניי - רעמאנטירטען ערשטקלאסיגען לאקאל ווערען ארויסגעגעבען געשמאקע

מיטאגען

צום פרייז פון 1,60, מיט געפליגעל 1.75

ח. באורדיני

פיעטריקאווער 43   4228

עס זענען נויטיג

פריילײנס און יונגעלײט

וועלכע קענען פערדינען טעגליך פון 15–20 זל. מעלדען זיך זאפארט אין דער געז. „נותן לחם", סאלנא 14, פון 10–2 און פון 4–7 אוו.

א געהילף־ פערקויפערין

קען זיך מעלדען אין דער פירמע „TRICOT" זגערזשער 4.   4249

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.
באזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייוואטע פריזאן

קוואליפיצירטע טריקא-וועש-נייהערינס און אויספערטיגערינס קענען זיך מעלדען ציגעל-גאס 20 וואלינונג 25.   4240

ס'ווערט געזוכט א מיידעל אויסצולערנען רעפעזירען זאקען. צו ערפאהרען נאוואמיעסקא 29, פראנט, 1. שט. אין זאקען-פאבריק.   4241

ס'איז נויטיג צו דער ארבייט א מיידעל און א לערן-מיידעל צו ערשטע סארט אויבערהעמדער און נאכט העמדער. וואלבארסקא 7, ווייספאגעל.

א קוואליפיצירטע מאשינערין צו סוועטערס קען זיך ווענדען צו סאפיאל'ן, ווסכאדניא 2.

טיכטיגע אגענטען אינקאסענטען (קעס) זענען נויטיג ביי דער פירמע זינגער, זגערזשער 56, פון 9–11 פריה.   4233

קוואליפיצירטע נייהערינס צו טריקאטאזש און אויספערטיגערינס ווערען געזוכט, ביי קליגער. בזשעזשינער 23.   4687

עס ווערט געזוכט א לעכער-נייהערין צו ערשטע סארט מענער-מאנאזין זילבערגלייט, פול-נאצנא 14 וו. 48.   4238

עס ווערט געזוכט א יונגעל צו צייטונגען. צו ווענדען זיך גייערס ראיאן, רוג זשגאווסקא און שצוראדוקא, צום צייטונגס-פערקויפער.   4236

קויף און פערקויף

ביליג צו פערקויפען א פאר 8-ער שטריק-מאשינען אין גוטען צושטאנד, וועניג גענוצט. גאטהיינער, ווסכאדניא 23.   4236

פערשידענעס

פרייטאג האט מען פון מיין וואוינונג ארויס-געגנב'עט א מארינארקע מיט א מיליטער-ביכעל, א פאס און א פראטעסט פון 50 זל. איך ערקלער אלס פאר אונגילטיג. ס'ווערט געבעטען געגען בע-לוינונג אבצוגעבען צו גאטהעלף, ווסכאדניא 16. דיסקרעציע געזיכערט.   4234

Zagubiony został kwit kaucyjny na sumę zł. 150.– z Elektrowni Łódzkiej na imię Ch. I. Kimenfeld, Wólczańska 27.

לאקאלען

איייניגע אנשטענדיגע יונגעלייט קענען בע-קומען לאזשי ביי אנ'אינטעליגענטער פאמיליע געגען ביליגען מאנאטליכען אפצאהל. צו ערפאהרען פאמארסקא 14. פראנט, 2. שט. וו. 4–5.

URODONAL

CHATELAINA

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę

czyści nerki oczysz. wątrobę i stawy, łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו
כירורגישע אפטיילונגען ד"ר מעד. מ. קאנטאר.

כעמיש־ באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע פון מאגיסטער

ב. שאץ

פיעטריקאווער 37

פראנט, 2 שטאק.
אנאליזען פון קאל, אורין לייכען און אנד.
מעסיגע פרייזען.

ל עכער

אויף דער מעשין ווערען אויסגענייט
שרודמיעסקא 8.
ביי ג. נארדמאן

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואהל

שפאצירוואגענס

אייזען - ניקעל-

בעטען

מאטראצען

שפרענזשינאווע „Patent"

ווידזשימאטשקעס אמעריקאנער

צו בעקומען אין פאבריקס-לאגער

„DOBROPOL", Łódź

Piotrkowska 73 (אין הויף)

יעדער איינציגער

מעבעל

האט זיך איבערצייגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון $2\frac{1}{2}$ – 4 און פון 7 – 8 אוונט

Dr. med.

REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אוונט
זונטאג און יום-טובים פון 9 – 1 ביטאג.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס איז גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גענייטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראכירעווינד בעזאמינען זיכער דעם שהערמטען און געפעהר-ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטונגען מיט הייל-גארטען און שפא-ראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע ארען. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע איניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארא נטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מען נעהמט אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אוים מיין בעסטען דאנק דעם ה' ד"ר. י. ראפא-פארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר זיין זארגפעלטיגען פערלעגען מיר אנ'ארטאפעדישען באנדאזש. א דאנק דעם דאזיגען ארטא-פעדישען באנדאזש פיהל איך מיך זעהר גוט און עס דראהט מיר גישט קיין שום געפאהר. כ'מוז בעמערקען, אז זייט א סך יאהרען האב איך געליטען אויף א נאפעל-ברוך און אלע באנדאזשען אויסגעפיהרטע אין וויען, בערלין, רוים און אנדערע שטעט און מוז בעטאנען אלס דאקטאר און אלס ליידענ-דער, אז ארטאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' ד"ר. י. ראפאפארט בעזיץ איך זיין פאכמענניש פערלעגטען באנדאזש.

Doktór medycyny
M. Gelier, Łódź, Kopernika 49.

דער רעיענט קאזשמיערוש ראסטאן אין לאדז, פיעטריקאווער 72 do LR678 האט דאס דאזיגע אמטליך בעשטעטיגט.

א הייל-אנשטאלט

פאר אוירען, נאז, האלז און אטעם-קראנקהייטען

Dr. Z. RAKOWSKI פון

איז כעלמי (הינטער לאדז)

נעהמט אן אנמעלדונגען אויף צו זיין און אפעראציע, הילף. – פיזיקאלישע היילונג, הייל-בעדער, זון-לופט, בעדער, הייל- און אטעם-גימנאסטיק.
צו ערפאהרען אויפ'ן ארט אדער 11 ליסטאפאד 9 טעל. 127-81   1868

א לאנגיעהריגער

מיליטער-בעאמטער

שרייבט ערלעדיגט אין אלע מיליטער-זאכען ספעציאליסט אין שרייבען פון ביטעס פאר

איינציגע שפייזערס

מאן

פעטריקאווער 10

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאן 116-33

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטע ד"ר גאלדשטיין-פאלאק, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראקאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשאנער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל. צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא ווי אויך וויזיטען איז שטאט.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע און ערצט. יכע אנאליזען.

Dr. med. **Haltrecht**

ספעציאל-ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 5–9 אוונד.
זונטאג פון 10–1.
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע - פרייזען.

— — די — —
בעוואוסטע

Palma-Patent

פעלד-בעטן „Palma-Patent"

וואס זענען אלעמען בעקאנט מיט זייער פראקטישקייט און דויערהאפטיגקייט
מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר
ווי אויך לעזשאקעס, פעלד - בעטלעך און פעלד - בענקלעך

מאטראצען

געבעטע שאטקאווע, קאנאדיסקע קאזעטקעס, טאפטשאנעס

בעקומט מען נור אין דער בעקאנטער פאבריק

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 113-85

הורט   דעטייל

אנאנסען-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א מאל, אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט–18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט–24 גר. אין דער צייט 8 שפאלטען
אין טעקסט–40 ... 60– ... 4
נאכ'ן טעקסט–12 ... 18– ... 8
[illegible] 50 [illegible] 100 [illegible] 10 גר. 5 [illegible]

Wydawnictwo „Najer Folksblat". spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brunstowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Krakus
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.